

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਧਰਮ ਦੀ ਲੋੜ ਤੇ ਪਛਾਣ

ਲੇਖਕ—ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ 'ਦਲਾਵਰੀ'

ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
14.5.2005

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ—ਡਾ: ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ
ਪ੍ਰਧਾਨ

ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸੋਸਾਇਟੀ (ਰਜਿ:)
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

Phone : 2584586, 2584713

Fax : 2584586

ਤਤਕਰਾ

ਲੜੀ ਨੰ:	ਪੰਨਾ ਨੰ:
੧. ਧਰਮ ਹੈ ਕੀ ?	੧
੨. ਧਰਮ ਦੀ ਕਿਉਂ ਲੋੜ ਹੈ ?	੮
੩. ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦਾ ਧਰਮ	੧੭
੪. ਧਰਮ ਜਾਂ ਪਾਖੰਡ	੨੭
੫. ਧਰਮ ਨਾਲ ਮਖੌਲ	੩੪
੬. ਧਰਮ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਅਸੂਲ	੪੩
੭. ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ	੫੨
੮. ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਡਾਇਰੀ	੬੨

ਮੁਫਤ ਭੇਟਾ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ—ਡਾ: ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਪ੍ਰਧਾਨ,
ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸੋਸਾ (ਰਜਿ:)
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ।

ਛਾਪਕ : ਮੈਨੇਜਰ,
ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ,
ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਬਿਲਡਿੰਗਜ਼, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ।

ਦਸੰਬਰ 2004 ਨੂੰ ਛਪਿਆ 20,000

ਫੋਨ : 0183-2584713, 2584586

ਫੈਕਸ ਨੰ:2584586

website: www.pingalwaraonline.org.

E-mail pingal@jla.vsnl.net.in

ਧਰਮ ਹੈ ਕੀ ?

ਆਓ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ—ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ, ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕੀਂ ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਇਕਬਾਲ ਕਰੀਏ ਕਿ ਜੋ ਅਸੀਂ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠਾਂ ਪਾਖੰਡ ਰਚੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹ ਧਰਮ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਉਹ ਧਰਮ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ :

(੧) ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ, ਜੱਥੇ, ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਟੋਲੇ ਤੇ ਹੋਰ ਡੇਰੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਦੱਸਣ ਲਈ ਦੂਜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਢੇ ਨਾ ਨਿੰਦਦੇ।

(੨) ਈਸਾਈਆਂ ਵਿਚ ਰੋਮਨ ਕੈਥੋਲਿਕ, ਪ੍ਰੋਟੈਸਟੈਂਟ, ਐਂਗਲੀਕਨ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਵੱਖਰੇ (Sect) ਫਿਰਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਗਾਲਾਂ ਨਾ ਕੱਢਦੇ।

(੩) ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿਚ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀ, ਸਨਾਤਨ ਧਰਮੀ ਆਦਿ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿੰਦ ਕੇ ਆਪਣੀ ਵਡਿਆਈ ਦਾ ਢੰਡੋਰਾ ਨਾ ਦਿੰਦੇ।

(੪) ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸੁੰਨੀ, ਸ਼ੀਆ ਤੇ ਹੋਰ ਵੰਡੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਹਿਮਦੀਆ ਆਦਿ, ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜੁੜ ਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨੁਕਸ ਨਾ ਤੱਕਦੇ, ਸਗੋਂ ਆਪਣਾ ਆਪ ਗਵਾ ਲੈਂਦੇ।

ਹੋ ਕੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ?

ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ 'ਧਾਰਮਿਕ' ਅਖਵਾਣ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਧਰਮ ਦਾ ਉਹ ਸਤਿਆਨਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਤੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਸੂਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮੁੱਖ ਮੋੜ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਜੁਲਮ ਯੂਰਪ ਵਿਚ, ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ, ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਆਏ ਹਨ ਪਰ ਹੁਣ ਵੀ ਜਦੋਂ ੨੦-੨੧ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ CIVILIZED (ਸਭਯ) ਲੋਕ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ, ਕੀ

ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ?

(੧) ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਜਿਹੜੇ ਕਹਿਰ ਅਸੀਂ ਕੀਤੇ—
'ਤੇ ਹਰ ਕੌਮ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਸਿੱਖ ਸਾਰੇ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਾਂ।

(੨) ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਝਗੜੇ ਵੇਲੇ ਕੀ ਕੀ
ਜ਼ੁਲਮ ਨਹੀਂ ਹੋਏ।

(੩) ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ, ਮੰਦਰਾਂ, ਮਸੀਤਾਂ, ਗਿਰਜਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ
ਸਕੱਤ੍ਰ ਬਣ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਆਕੜਾਂ ਤੇ ਲਾਲਚ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਕੇ ਆਪਣੇ
ਹੀ ਹਮ-ਧਰਮ ਬੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਵੈਰ-ਵਿਰੋਧ ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰੇ
ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਕੇ ਇਨਸਾਨ ਇਨਸਾਨ ਵਿਚ ਸਖਤ ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ
ਹਾਂ, ਪਿਛੋਂ RIOTS, AGITATIONS (ਬਗ਼ਾਵਤਾਂ, ਬੈਚੈਨੀਆਂ)
ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ।

(੪) ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ SELFISHNESS (ਖੁਦ-
ਗਰਜ਼ੀ) ਦਾ ਇਤਨਾ ਵਰਤਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਰਮ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ
ਉਲਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।

(੫) ਕਾਲੇ ਚਿੱਟੇ ਦਾ ਝਗੜਾ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਜਾਂ
ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕੀਂ ਧਰਮ ਦੀ ਬਿਨਾਅ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼
ਸਮਝਦੇ ਹਨ।

ਧਰਮ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਮਿਸਾਲ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਲਈ ਬਾਹਰਲੇ ਲੇਬਲ ਦੀ ਕੋਈ
ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਸੁੱਚਤਾ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਜੇ ਅੰਦਰ ਦੀ
ਸੁੱਚਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨੇ ਮੇਰੇ ਕਕਾਰਾਂ
ਦੇ ਨਾਲ 'ਮਾਨੁਖ ਦੀ ਇਕੋ ਜਾਤ' ਬੁੱਧੂ ਸ਼ਾਹ ਤੇ ਫਰੀਦ, ਮੀਆਂ
ਮੀਰ ਮੈਨੂੰ ਵਿਰਸੇ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਹਨ; ਇਸ ਲਈ ਮੇਰਾ ਧਰਮ ਕੋਈ
ਵੱਖਰਾ Special (ਵਿਸ਼ੇਸ਼) ਉੱਚਾ ਧਰਮ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿ
ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਨਿੰਦਾ ਸਗੋਂ ਇਸ ਲਈ ਸਦਾ ਜੀਵਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ
ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਦਾ ਹੋਇਆ ਸਾਰੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦਾ
ਮਰ ਮਿਟ ਕੇ ਨੌਕਰ ਬਣ ਜਾਵਾਂ। ਮੇਰੇ ਕਕਾਰ ਉੱਚਾ ਬੋਲ ਕੇ ਕਹਿਣ

ਕਿ ਇਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਥਾਪਿਆ ਸਾਰੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਨੌਕਰ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸਭ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਹੈ। ਕਬੀਰ, ਰਵੀਦਾਸ, ਫਰੀਦ, ਨਾਮਦੇਵ ਤੇ ਹੋਰ ਭਗਤ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ, ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਨਾਲ ਬੈਠਣ ਦੀ ਪਦਵੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ।

ਇਸ ਲਈ ਅਸਲੀ ਧਰਮ ਹੈ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਹਰ ਧਰਮ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਸੱਚੇ ਹਨ ਉਤਨੀ ਹੀ ਕਦਰ ਕਰਨੀ ਜਿਤਨੀ ਇਕ-ਸੱਚੇ ਸਿੱਖ ਦੀ।

ਧਰਮ ਦੀ ਇਕ ਅਦੁੱਤੀ ਮਿਸਾਲ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਿਸਾਲੇ ਵਿਚ ਛਪੀ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲੀ ਹੈ।—35 ਸਾਲ ਹੋਏ ਜਦ ਇਕ ਕ੍ਰਿਸਚਨ ਕੈਦੀ ਬਣ ਗਿਆ ਕਿਸੇ ਲੜਾਈ ਵਿਚ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ Torture ਕੀਤਾ, ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਪਰ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਤੇ ਦੁਆ ਮੰਗਦਾ ਰਿਹਾ।

“ਸਾਥੀਓ, ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੋ ਆਪਣੇ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਲਈ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਵੀ ਜਿਹੜੇ ਸਾਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹਨ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਉਤਨਾ ਹੀ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਤਨਾ ਤੁਹਾਨੂੰ। ਜੋ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਹ ਸਭ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ, ਸਿਦਕ ਰੱਖੋ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲੇਗਾ। ਸਭ ਕੁਝ ਆਪੇ ਹੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਹੋਵੇਗੀ।”

ਭਾਈ ਘਨੱਈਆ ਦਾ ਝਲਕਾਰਾ ਵੱਜਦਾ ਹੈ ਇਸ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ ਵਿਚੋਂ।

ਛਿੱਲੜਾਂ, ਗਿਟਕਾਂ ਤੇ ਫਲ

ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ

ਅਸੀਂ ਫਲ ਖਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮਾਇਆ ਦੇ ਲੋਭ ਵਿਚ ਗਿਟਕਾਂ ਤੇ ਛਿਲੜਾਂ ਵਿਚ ਰੁਝ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਹੈ ਕਿ :

(੧) ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਮਰ ਕੇ ਸਭ ਦੇ ਨੌਕਰ ਬਣ ਜਾਈਏ—ਪਰ ਹੁੰਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਕੜ ਤੇ ਬਹਿਸ ਦੀ ਛਿੱਲੜ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪਾ ਕੇ ਨਿਮਰਤਾ ਦਾ ਫਲ ਗਵਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ।

(੨) ਆਪਣੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ 'ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਵਿੱਤਰ' ਜਤਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਕੱਟੜਪੁਣੇ ਦੀ ਛਿੱਲੜ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪਾ ਕੇ Universal Brotherhood (ਸਰਬੱਤ ਸਾਂਝੀ ਬਰਾਦਰੀ) ਦਾ ਫਲ ਨਹੀਂ ਖਾ ਸਕਦੇ।

(੩) ਬਹਿਸਾਂ ਤੇ ਝਗੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗਿਟਕਾਂ ਵਿਚ ਰੁਝ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਸੱਚ ਸਤਿ ਦਾ ਫਲ ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਵੱਡਾ ਭੁਲੇਖਾ

ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਝੂਠ ਦੇ ਵਿਓਪਾਰੀ ਹਾਂ ਤੇ ਝੂਠ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪਾ ਕੇ ਕਰਤਾਰ ਨਾਲ ਵਿਖਾਵੇ ਦਾ ਝੂਠਾ ਪਿਆਰ ਦਰਸਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਧਰਮ ਡੱਬੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਧੰਦਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਧੰਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਧਾਰਮਿਕ ਬਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਧਰਮ ਦੀ ਸੁੱਚਤਾ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਂਦੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਧਰਮ (ਧਰਮ ਇਕੋ ਹੈ Truth ਤੇ ਸੱਚੇ ਆਚਾਰ ਦਾ ਭਾਵੇਂ ਸਿੱਖ, ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਈਸਾਈ, ਕੋਈ ਨਾਂ ਦੇ ਲਵੇ) ਹਰ ਸਵਾਸ ਤੇ ਹਰ ਕੰਮ ਤੇ ਹਰ ਗੱਲ ਵਿਚ ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਧਰਮ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ, ਉਹ ਧਾਰਮਿਕ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਤੇ ਰੱਬ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਹੈ JUSTICE, TRUTH, LOVE, UNIVERSAL BROTHERHOOD, HUMILITY, POVERTY, COURAGE, SERVICE, FEARLESSNESS, SELF-SURRENDER ਮਤਲਬ ਇਹ ਕਿ ਧਰਮ ਹੈ ਨਿਆਂ, ਸਤਿ ਪ੍ਰੇਮ, ਸਰਬੱਤ ਸਾਂਝੀ ਬਰਾਦਰੀ, ਨਿਮਰਤਾ, ਗਰੀਬੀ, ਦਲੇਰੀ, ਸੇਵਾ,

ਨਿਡਰਤਾ, ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਸਾਹਿਬੀ ਅੱਗੇ ।

ਪਰ ਸਾਡਾ ਭੁਲੇਖਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਬੇ-ਇਨਸਾਫੀ, ਅਸਤਿ ਨਫਰਤ, ਵਿਤਕਰੇ, ਆਕੜ, ਬੁਜ਼ਦਿਲੀ ਤੇ ਹੈਂਕੜ-ਖਾਨੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੂਜੇ ਲੋਕੀਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਧਰਮ ਦੀ ਬਿਨਾਅ 'ਤੇ ਵਰਤਣ । ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜ਼ਹਿਰ ਬੀਜਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮਿਲੇ; ਪਰ ਮਿਲਣਾ ਤਾਂ ਉਹ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਬੀਜਾਂਗੇ ।

ਆਓ ਧਰਮ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਅਸਲੀਅਤ ਵੇਖੀਏ । ਹਰ Field (ਥਾਂ) ਵਿਚ ਧਰਮ ਦੀ ਸੁੱਚਤਾ ਸਾਡੇ ਕਾਰਜ ਪੂਰੇ ਕਰਦੀ ਹੈ ।

ਗ੍ਰਿਹਸਥੀ ਜੀਵਨ

ਇਸਤਰੀ-ਮਰਦ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮਾਇਆ ਦਾ ਝੂਠਾ ਪਿਆਰ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੰਝਲਾਂ ਪਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਧਰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ, ਨਿਮਰਤਾ ਤੇ ਖਿਮਾ ਵਰਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੀਵਨ ਸੁਖੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ ਦੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ੀ ਦਾਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣੀ ਗ੍ਰਿਹਸਥੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸ਼ਿਆਪਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਵਾਣ ਲਈ MARRIAGE COUNSELLOR (ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਦਾ ਸਲਾਹ-ਕਾਰ) ਕੋਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਉਹ ਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਪਰ "ਝੂਠੇ ਕੋਲੋਂ" "ਸੱਚ" ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ । ਸੱਚ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਲਾਭ ਕੇਵਲ ਸੱਚ ਤੋਂ ਹੀ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਅਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਨਾਲੇ ਝੂਠੇ COUNSELLOR ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਤਸੱਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਠੰਡ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ।

ਵਿਉਹਾਰਕ ਜੀਵਨ

ਝੂਠ ਨਾਲ ਕਮਾਇਆ ਧਨ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ, ਟੱਬਰ ਵਿਚ,

੫,

ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਝੂਠ ਦੀ ਖੇਤੀ ਉਗਾ ਕੇ ਦੁੱਖ ਦੇ ਕੰਡੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਜੇ ਵਿਉਹਾਰ ਵਿਚ ਸੁੱਖ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਸੁੱਚਤਾ ਤੇ ਸੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ । ਝੂਠ ਕਦੇ ਛੁਪਿਆ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਤਾਕਤਵਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਧਨਾਢ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਜਨਰਲ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਵਾਇਸਰਾਇ ਜਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਹੋਵੇ, ਆਪਣੇ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਕਾਲੇ ਤੇ ਭੈੜੇ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਨੰਗੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਦੁੱਖ ਹੋਵੇਗਾ । ਧਰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਉਹਾਰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸੁਖ ਦੇਵੇਗਾ ।

ਜੇ ਅਸੀਂ ਧਰਮ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਕ ਖਿਡੌਣਾ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ, ਕੋਈ ਸੰਧਿਆ ਵੇਲੇ ਤੇ ਕੋਈ ਮੰਦਰ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਖੇਡ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਉਹ ਖੂਬੀਆਂ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀਆਂ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਬੰਦੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਆਉਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ । ਸਾਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕੀਂ ਅਮਲੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪਾਖੰਡ ਨਾਲ ਧਾਰਮਿਕ ਬਣ ਕੇ ਧਰਮ ਦੀ ਜਦ ਅਸਲੀਅਤ ਹੀ ਬਦਲ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕੇਵਲ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਰੀਤਾਂ ਵਿਚ ਸੱਚ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸੱਚਾ ਧਾਰਮਿਕ ਬੰਦਾ ਸਭ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਫਿਟਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਉਹ ਤਾਂ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਵਾਲੇ ਵੀ ਲੋਕ ਪਚਾਰੇ ਡੇ ਲੋਕ ਲਾਜ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਮਗਰ ਡੰਡੇ ਲੈ ਕੇ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ । ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਤੀਰਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਪਰ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ—

—ਕੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕੇਵਲ ਤੇਰੇ ਲਈ ਹੈ, ਹੋਰਨਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ?

—ਕੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹੋ ਕੇ ਵਾਧੂ ਧਾਰਮਿਕ ਬਣ ਜਾਏਂਗਾ ?

—ਕੀ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਆਕੜ ਤੇ ਵਾਹ ਵਾਹ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ?

—ਕੀ 'ਸੱਚਾ ਧਰਮੀ' ਬਣ ਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਨਹੀਂ ਜਾਏਂਗਾ ?
ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ?

੬.

—ਕੀ ਆਪਣੇ ਆਰਾਮ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਪੈਸੇ ਦਾਨ
ਕਰ ਦੇਣੇ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ?

ਫੇਰ, ਸੱਚੇ ਧਰਮ ਦੀ ਛਾਹੇਠ ਵੱਸਣ ਲਈ ਜਾਗਿਆਸੂ ਡਾਹਦੇ
ਲਿਲ੍ਹਕਾਂ ਭਰੇ ਗਲੇ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਦਾ, 'ਸਾਹਿਬ ਜੀਓ, ਮੈਂ ਤਾਂ
ਇਕ ਕੀੜਾ ਹਾਂ; ਜੋ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਆਪ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹੈ, ਸਭ
ਬੰਦੇ ਆਪ ਦੇ ਲਾਏ ਹੋਏ ਹੀ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਗੁੱਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਵਿਰੋਧ
ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ, ਸਭ ਆਪ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਹਨ, ਆਪ ਮੇਰੇ
ਗ਼ਰੀਬ 'ਤੇ ਇਹ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਕਿ ਸਵਾਸ ਸਵਾਸ ਆਪ ਦੇ ਚਰਨਾਂ
ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਸਭ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਆਪ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ
ਸੇਵਾ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਨਾਮ ਉਚਾਰਦਾ ਹੋਇਆ ਮਿਟ ਜਾਵਾਂ ਤਾਂ ਕਿ ਜੁੱਗੋ
ਜੁੱਗ ਅਟੱਲ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋਰ ਚਮਕੇ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ
ਜਿਹੜਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੀਨ ਛੱਡ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗਣਾ ਮੂੰਹ
ਕਾਲਾ ਕਰਾਣਾ ਹੈ ਪਰ ਦੀਨ ਵੱਲ ਜਾਇਆ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ
ਪੂਰੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।'

—○—

ਧਰਮ ਦੀ ਕਿਉਂ ਲੋੜ ਹੈ ?

Introduction (ਜਾਣ-ਪਛਾਣ) ਕਿਸੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਜੋ ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆਇਆ, ਮੈਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਜੋ ਉਸ ਮੈਨੂੰ ਅੱਗੋਂ ਆਇਆ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਕ ਗੁੰਝਲ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਰਦੂ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ੇਅਰ ਸੀ, ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਮਤਲਬ ਇਹ ਸੀ ਕਿ—

“ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਖੁਦਾ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋਈ,
ਖੁਦਾ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਤੱਕ ਕੇ॥”

ਮੈਂ ਜਰਾ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ਨਾ ਝਮੱਕੀਆਂ, ਸਗੋਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ‘ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ’। ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਆਪ ਨੀਚ ਕੂਕਰ ਹਾਂ ਪਰ ਧਰਮ ਬਗੈਰ ਜੀਣਾ ਮੌਤ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਕਿਵੇਂ ਮੈਂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਧਰਮੀ ਬੰਦੇ ਵੱਲ ਤੱਕ ਕੇ ਹੀ ਧਰਮ ਤੋਂ ਲੋਕੀਂ ਮੁਨਕਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲੇਖ ਦੀ Introduction ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਉੱਤਰ ਹੈ।

ਜਿਸ ਧਰਮ ਦੀ ਨੀਂਹ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਧਰਮ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ, ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ, ਚਾਰੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰ ਕੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਿਆ, ਜਿਸ ਧਰਮ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਚੱਕੀਆਂ ਚਲਾ ਕੇ, ਕੈਦੀ ਬਣ ਕੇ, ਆਪ ਵਿਕ ਕੇ, ਤੇ ਹੋਰ ਅਣਗਿਣਤ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰ ਕੇ, ਤੇ ਜਿਸ ਧਰਮ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ੧੬੯੯ ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਸਾਕੇ ਨਾਲ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਧਰਮ ਦੀ ਇਕ ਇਕ ਪਲ ਲੋੜ ਹੈ ਪਰ ਜਿਹੜਾ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਘੋਰ ਅੰਧੇਰੇ ਦਾ ਅੱਡਾ ਅਸੀਂ ਗੁਰਮਤਿ ਤੋਂ ਹੀਣ ਗੱਲਾਂ ਕਰਕੇ (ਭਾਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸਾਡੇ ਘਰ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਣ), ਜਿਸ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਜਾਣ ਕੇ ਤੇ ਜਿਸ ਧਰਮ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਹੋਰ, ਬਾਹਰੋਂ ਹੋਰ ਬਣ ਕੇ, ਆਪਣਾ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਹ Positively harmful (ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੈ) ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮੀ

ਬੰਦਾ ਖੁਦਗਰਜ਼ ਹੈ, ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਹੈ, ਝੂਠਾ ਹੈ, ਤੇ ਲੋਕੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ
ਕੀ ਲੈਣਾ ਹੈ ਉਸ ਰੱਬ ਤੋਂ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਉਹਦੇ ਲੋਕ
ਚਾਲਬਾਜ਼ੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਦਿਸੇ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਹੋਰ ਕਹਿ ਕੇ ਅੱਗੇ ਚਲਦਾ ਹਾਂ।
ਕਿਤਨੀ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਛੁਪਾਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬਾਬਾ
ਜੀ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਵੱਢੀ ਲੈਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ
ਘਰ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋਲੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦੇ। ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਵਾਧੂ ਮੁੱਲ
ਲਾਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ
Tax Return ਭਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਝੂਠ ਬੋਲਦੇ ਰੁਕਦੇ ਨਹੀਂ ਪਰ ਅਸੀਂ
ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਧਰਮੀ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ—

੧. ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।

੨. ਬਾਬਾ ਜੀ ਸਾਡੇ ਘਰ ਹਨ।

੩. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਨਿਤਨੇਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

੪. ਆਸੀਂ ਪਾਸੀਂ ਗੁਰਮੁਖ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।

੫. ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ President ਬਣਕੇ ਸੇਵਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਗੁਰਮੁਖ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ

੧. ਨਿੰਦਾ-ਚੁਗਲੀ ਹਰ ਵੇਲੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਮਰਤਾ
ਸਿਖਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਆਪ ਆਕੜ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਬਣਾਂਦੇ ਹਾਂ।

੨. ਆਪਣੇ ਨੌਕਰ, ਤੇ ਜਮਾਂਦਾਰ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਘ੍ਰਿਣਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ,
ਨੀਚ ਜਾਤ ਦਾ ਜੁ ਹੋਇਆ।

੩. ਬੱਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਪੈਸਿਆਂ ਲਈ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਬੱਚਾ ਅਜੇ
ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਭਾਵੇਂ ਸਰਾਸਰ ਝੂਠ ਹੋਵੇ।

੪. ਗਰੀਬ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨਾਲ ਵੀ ਪ੍ਰੇਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ
ਸਾਡੀ ਸਰਦਾਰੀ ਕਿਤੇ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਨਾ ਪੈ ਜਾਵੇ।

੫. ਕਰੋਧ ਤੇ ਹੰਕਾਰ ਅਸੀਂ ਜਾਇਜ਼ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ।

ਆਓ, ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੜ੍ਹੀਏ ਹੈ ਕੀ ?
ਅੱਠ ਪਹਿਰ ਨਾਮ ਜੱਪਣਾ, ਕਿਰਤ ਕਰਨੀ, ਵੰਡ ਛਕਣਾ। ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਮੀ

ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ, ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਪਿਆਰ, ਨਿਮਰਤਾ, ਆਪਾ ਵਾਰਨਾ, ਦਇਆ, ਸਮਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਇਨਸਾਫ਼, ਸੰਤੋਖ, ਸੇਵਾ (ਹੋਰ ਖੁਲਾਸਾ-ਸਬਦ ਮਰੋ ਫਿਰ ਜੀਵੋ ਸਦ ਹੀ) ਮਰ ਕੇ ਜੀਣਾ, ਸਿਰ ਵੇਚ ਦੇਣਾ, ਸਮਝਣਾ। ਦੇਖੀਏ ਕਿ ਹੈ ਕੋਈ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਮੌ ਕਰਣੇ ਮੈਂ ਇਸ ਧਰਮ ਬਗੈਰ ਜੀ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਹਾਂ ਨਿਭਾਣਾ ਕਠਨ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਾਂ, ਪਰ ਇਹ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹੋਣ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਜਾਨ ਹਰ ਵੇਲੇ ਸੁੱਕੀ ਰਹੇ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਧਰਮ ਨੂੰ ਦਯਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਮਤਲਬ ਇਹ ਜਦੋਂ ਦਯਾ ਉਪਜਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਧਰਮ (ਇਨਸਾਫ਼) ਆਪਣੇ ਆਪ ਉਪਜਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਇਹ ਰਹਿੰਦਾ ਤਾਂ ਹੈ ਜੇ ਸੰਤੋਖ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਨਿਭਾਈਏ, ਜੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਹਰ ਇਕ ਨਾਲ ਇੰਝ ਨਾ ਵਰਤੀਏ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਵਰਤਾਰਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਧਰਮ ਠਹਿਰੇਗਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਹੀ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਵਾਂਗ ਅਤਿਆਚਾਰ ਆਰੰਭ ਦਿਆਗੇ। ਧਰਮ ਨੂੰ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸੰਤੋਖ ਨਾਲ ਪਾਲਣ ਵਾਲਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਕਹਿਣ ਨਾਲ 'ਮੁਸਲਮਾਨ' ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਹਿਣ ਨਾਲ 'ਸਿੱਖ' ਦਾ। ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਹਨ—ਹਜ਼ਰਤ ਮੀਆਂ ਮੀਰ, ਭਾਈ ਘਨਈਆ। ਨਾਲੇ ਧਰਮ ਸਭ ਵਿਚ ਵੱਸਦਾ ਹੈ ਤੇ ਵੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਧਰਮ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਮਤਲਬ ਉਸ ਜਿੱਥਿਆ ਤੋਂ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਮਜ਼ਹਬ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਜਾਤ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਕਿ ਆਪਣਾ ਆਪ ਪਛਾਣ ਕੇ ਸਭ ਦੀ ਚਰਨ ਧੂੜ ਬਣ ਕੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰ ਅੱਪੜੇ।

ਧਰਮ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨਹੀਂ। ਧਰਮ ਬਣਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਧਰਮ ਉਪਜਦਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ, ਧਰਮ ਰਹਿਮਤ ਹੈ। ਧਰਮ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਧਰਮ ਸੱਚਾਈ ਤੇ ਨਿਮਰਤਾ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਹੈ। ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਲੁੱਟ-ਖਸ਼ੂਟ ਜਾਂ ਮਜ਼ਹਬੀ ਝਗੜੇ, ਅਧਰਮੀ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਹਨ। ਧਰਮ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਲੋਕੀਂ ਫਿਰਕੂ

ਝਗੜਿਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੇ, ਉਹ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਉਲਟੇ ਦੂਜੇ ਮਜ਼੍ਹਬਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੁਲਮ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣੀਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਨ ਵੇਲੇ ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਜੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੂਜੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਕੀਤੇ ਬਹੁਤ ਵੇਰ, ਨਿਹੱਥਿਆਂ, ਲਾਚਾਰਾਂ ਤੇ, ਉਹ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਂ, ਜੇ ਕਿਤੇ ਜ਼ਖਰਦਸਤੀ ਕਰ ਰਹੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿਸੇ ਨੇ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਤਾਂ ਉਹ ਧਰਮ ਸੀ।

ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਵਿਰਸਾ ਹੀ ਕਮਾਲ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੁਕਮ ਮੁਤਾਬਕ, ਕਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਔਰਤਾਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਤਾਇਆ ਗਿਆ ਸਗੋਂ ਮਾਣ ਤੇ ਆਦਰ ਨਾਲ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ। ਧਰਮ ਇਹ ਨਹੀਂ ਤੱਕਦਾ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਮੌੜਾ ਹੈ, ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਓ, ਧਰਮ ਸੱਚਾਈ ਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬੇਟੀ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਲੁੱਟਦਿਆਂ, ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਹੀ ਦੂਜੇ ਸਿੱਖ ਜ਼ਾਲਮ ਨੂੰ ਵੀ ਕਤਲ ਕਰਨਾ ਪਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਧਰਮ ਹੈ।

ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ

ਅਸੀਂ ਧਰਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਕਲ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੇ ਦਾਹੜੀ ਰੱਖੀ ਹੈ, ਮਾਲਾ ਕੋਲ ਹੈ, ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਧਰਮੀ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਦੀ ਬੇਟੀ ਹੈ, ਮੰਦਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਰਮੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਦੀ ਪਗੜੀ ਹੈ, ਕਿਰਪਾਨ ਹੈ ਤਾਂ ਧਰਮੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਤੋਂ ਸਦਕੇ, ਜੇ ਅੰਦਰ ਧਰਮ ਵੱਸਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਧਰਮ ਵੱਸਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵੇਖਦਾ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਮਾਹ ਹੈ, ਚਾਹ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ, ਜਾਂ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੀ ਉਹ ਰਾਹ ਜਾਂਦੇ ਲੋੜਦੇ ਹਨ ਕਿਤੇ ਸੇਵਾ ਮਿਲੇ, ਕਿਤੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਧੂੜ ਮਿਲੇ।

ਇਕ ਗੱਲ ਯਾਦ ਆਈ। ਕੋਈ ੯-੧੦ ਸਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਸਿੱਖ ਯੂਰਪ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ

ਆਪਣੇ ਟੱਬਰ ਨਾਲ, ਧਰਮੀ ਬੰਦਾ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ੌਂਕ ਸੀ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕੁ ਵਿਸ਼ੇਸ਼-ਤਾਈਆਂ ਦਾ ਤੇ ਉਹ ਇਸ ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ। ਇਕ ਲੜਕੀ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਣ ਆਉਂਦੀ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਓਪਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਉਂਦੀ ਰਹੀ, ਪਰ ਜਦ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਬੀਤ ਗਏ ਤਾਂ ਉਸ, ਸਿੱਖ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦਸਵੰਧ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਪੈਸੇ ਭੇਜਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਹੋਰ ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹਾ ਕਰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਰੱਬ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪਸੀਜਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਉਹ Church ਦੇ ਲੋਕ ਕਰਦੇ ਦੇਖਦੀ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਉਹਨੂੰ ਉੱਕਾ ਹੀ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਬੈਠਦਾ, ਕਿ ਕੋਈ ਰੱਬ ਹੈ ਪਰ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ, ਸਿੱਖ Family ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ ਉਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਤਾਂ ਉਹ Christian ਕੁੜੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧਰਮੀ ਹੋਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਅਮਲ ਲਿਆਉਂਦੀ, ਪਰ ਧਰਮੀ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਧਰਮ ਨੂੰ "ਵਾਹ ਵਾਹ" ਆਖਦੇ ਪਰ ਅਮਲ ਨਾ ਕਰਦੇ। ਸੱਤ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਉਹ ਫੇਰ ਉਸ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਤੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਖੂਬ ਮੌਜਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ।

ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਖਿਆਲ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਣ ਦਿੰਦਾ ਕਿ, ਉਹ ਇਤਨਾ ਦੁੱਖ ਕਿਵੇਂ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ। ਉਸ ਕਿਹਾ "ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਉਹ ਕਿਤਨੀ ਖੁਸ਼ ਹੈ, ਤੇ ਜੇ ਉਹ ਮਰ ਜਾਏ ਤਾਂ ਉਦਾਸ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਉਦਾਸ ਕਰਕੇ ਕੀ ਮਿਲੇਗਾ?" ਸਿੱਖ Family ਨੇ ਜੋ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਮੈਨੂੰ ਇੰਝ ਦੱਸਿਆ—"ਤੂੰ ਆਪ ਦੇਖ ਇਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਕਸੂਰ ਹੈ ਜਾਂ ਤੇਰਾ। ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਮਰ ਜਾਏਗਾ ਜ਼ਰੂਰ? ਫੇਰ ਤੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਇਤਨੀ ਭਾਰੀ ਦੋਸਤੀ, ਪਿਆਰ ਕਿਉਂ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈਂ? ਉਦਾਸ ਤਾਂ, ਤਾਂ ਹੋਵੇਂ ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਮਰਨਾ ਹੈਰਾਨਗੀ ਲੱਗੇ? ਸਭ ਨੇ ਮਰਨਾ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ।" ਕੁਝ ਅਟਕੀ, ਸੋਚੀ ਪੈ ਗਈ, ਪਰ ਜਿਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣਾਈ, ਉਸ ਹੋਰ ਵਿਸਥਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ Exactly ਧਰਮ ਦੀ ਇਸ ਲਈ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗਲਤ ਫਹਿਮੀਆਂ ਪਾ ਕੇ

ਗਲਤ ਉਮੀਦਾਂ ਲਾ ਬਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ "ਅਨਰਥ" ਹੋ ਗਿਆ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਜੁਲਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਆਓ, ਧਰਮ ਸਮਝੀਏ

(੧) ਮੌਤ ਨੂੰ ਹਰ ਘੜੀ ਚੇਤੇ ਰੱਖੀਏ।

(੨) ਸਭ ਨੂੰ ਚਲਣਹਾਰ ਸਮਝ ਕੇ, ਇਕ ਅਭਿਨਾਸ਼ੀ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਪਾਈਏ।

(੩) ਆਪਣੇ ਨੁਕਸ ਪਛਾਣ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭੈੜਾ ਜਾਣੀਏ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸ ਕੱਢ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਨਾ ਹੋਈਏ। ਪਰਾਈ ਇਸਤਰੀ ਤੇ ਪਰਾਏ ਧਨ ਵੱਲ ਨਾ ਤੱਕੀਏ।

(੪) ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਰੱਬ ਨੂੰ ਤੱਕੀਏ ਤੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਲੋਕਾਂ Impersonal ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਹੋ ਕੇ Personal ਪ੍ਰੇਮ ਪਾਈਏ।

(੫) ਰੱਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਛੋਟਾ, ਵੱਡਾ, ਗਰੀਬ, ਅਮੀਰ, ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ-ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਸਮਝੀਏ।

(੬) ਆਪਣਾ ਆਪ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਭੇਂਟ ਕਰ ਸਭ ਦੀ ਚਰਨਧੂੜ ਬਣੀਏ।

(੭) ਜੋ ਹੋਵੇ, ਆਖੀਏ "ਵਾਹ ਵਾਹ" ਧਰਮ ਦੀ Practice (ਅਮਲ) ਵਿਚ ਸੁੱਖ ਹੈ।

ਅਸੀਂ Analyse ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ, ਆਕੜ ਵਿਚੋਂ, ਜਾਂ ਲਾਲਚ ਵਿਚੋਂ, ਜਾਂ ਮੋਹ ਵਿਚੋਂ ਜਾਂ ਕਰੋਧ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਫੇਰ ਪਿਛਲੇ ਪੈਰੂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੱਕੀਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ (in any case) ਸਾਡਾ ਕੋਈ Control ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਦੁੱਖ ਨੇੜੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ। Test ਕਰ ਲਵੋ—

(੧) ਕੀ ਅਸੀਂ ਮੌਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮਿਥ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਮੌਤ ਰੋਕ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਨਹੀਂ, ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਰਜਾ ਵਿਚ ਰਾਜੀ ਰਹੀਏ।

(੨) ਹੈ ਕੋਈ ਅਮਰ? ਨਹੀਂ, ਫਿਰ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਕਿਉਂ

ਮੰਗੇ
ਦਾ
ਜੀਵ
ਅਹਿ
ਸਾਰੇ
ਦੀ
ਸਭ
ਦਾਰ
ਕਿ
ਭੰਕ
ਭਾਂਡ
ਭਰਮ

ਦਾ ਹੁ

ਸੀਵ
ਅਹਿ

ਸਾਰੇ
ਦੀ

ਸਭ ਦੇ
ਦਾਰ
ਜਿ -

ॐ

ਇਹੀ

Lect

LECT
JUL
1941

331

ਦਿ

रुम
रुम
रुम

ਮੰਗੇ ਬਗੈਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਏ ।

(੪) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਨੂੰ ਸਦਾ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੇ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨੀਏ ।

(੫) ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ Normally ਸੁਖੀ ਜੀਵਨ ਬਿਤਾਣ ਲਈ ਹੈ ਤੇ ਅਸਾਂ ਆਪਣੇ ਵਾਸਤੇ (ਨਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਤੇ ਅਹਿਸਾਨ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ) ਮੰਨਣਾ ਹੈ ।

(੬) ਗੁਰੂ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤਿ ਤੋਂ ਹੋਠਾਂ ਹਨ । ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਗੁਰਮਤਿ ਤੋਂ ਵਰਜੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਡਾ ਮਿੱਤਰ ਨਹੀਂ । ਪਰ ਅਸਾਂ ਸਭ ਦੇ ਪੈਰ ਪਕੜੀ ਰੱਖਣੇ ਹਨ । ਹੁਕਮ ਗੁਰੂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ । ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਲੋਕ ਪਚਾਰੇ ਵੱਲ ਮੋੜਦੇ ਹਨ; ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੀੜ ਦਾ ਘਰ ਹੋਣਾ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਬਗੈਰ ਲੋਕ ਲਾਜ ਦੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤਿ ਤੇ ਚਲਣਾ ਧਰਮ ਹੈ ।

(੭) ਸੁੱਖ ਤੇ ਦੁੱਖ ਮਨ ਦੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਹਨ । ਦੁੱਖ ਅਸੀਂ ਆਪ ਬਣਾਂਦੇ ਹਾਂ ਸੁੱਖ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਕੇ । ਗੁਰਮਤਿ ਸੁਖ ਹੈ, ਮਨਮਤ ਜਾਂ ਦੁਰਮਤਿ ਦੁੱਖ ਹੈ ।

ਇਕ ਜੋਦੜੀ

ਲਿਖਾਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਜੋ ਲਿਖਾਇਆ, ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ । ਅਕਲ ਹੀਣ ਹਾਂ, ਇਕ ਗੱਲ ਲਾਡ ਨਾਲ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕੋਈ Lecture, ਕੋਈ ਲੇਖ, ਕੋਈ ਕਿਤਾਬ, ਕੋਈ ਪਰਚਾਰ, ਕੋਈ ਧਰਮੀ ਗੱਲਟੀ, ਕੋਈ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਧਰਮ ਨੂੰ ਹੱਦ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕਦੀਆਂ । ਧਰਮ ਨੂੰ ਤੱਕਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਤੀ ਦਾਸ ਚੌਕ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਸਾਹਿਬ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ, ਹਸਨ ਅਬਦਾਲ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ, ਚਮਕੌਰ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ, ਸਰਹਿੰਦ ਦੀਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ ਵਿਚ, ਸੀਸ ਗੰਜ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਤੇ ਹੋਰ ਅਣਗਿਣਤ ਸ਼ਹੀਦੀ ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚ ਤੱਕੇ । ਜੇ ਜਾਚਣਾ ਹੋਵੇ ਧਰਮ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਝ ਲਈਏ ਕਿ ਜੇ ਧਰਮ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਦੇ ਮਰ ਗਏ ਹੁੰਦੇ, ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਨਾ ਜੀਂਦੇ । ਨਾਲੇ ਧਰਮ ਪਲਦਾ ਹੈ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਿਚ, ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਵਿਚ । ਕਿੱਥੇ ਜੇ ਉਹ ਗੁਰਸਿੱਖ ਜਿਹੜੇ ਕਾਠੀਆਂ ਤੇ ਸੌਂ ਕੇ ਬੱਚੀਆਂ ਨੂੰ ਛੁਡਾਂਦੇ ਸਨ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਤੋਂ । ਹੁਣ ਅਮਨ ਹੈ, ਮੌਜਾਂ

ਹਨ ਪਰ ਧਰਮ ਵਿਸਾਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਇੱਜ਼ਤ ਵੇਚ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸਲੀ ਜੀਵਨ ਪੈਦਾ ਕਰੀਏ। ਮੈਂ ਆਪ ਬਿਲਕੁੱਲ ਅਸਲੀ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹਾਂ ਪਰ ਕਿਸੇ ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਦੀ ਚਰਨਧੂੜ ਮੇਰਾ ਵੀ ਕਲਿਆਣ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ। ਕੀ ਧਰਮ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ? ਮੇਰਾ ਜਵਾਬ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਸਿਰ, ਅੱਖਾਂ, ਦਿਮਾਗ ਤੇ ਜਾਨ ਲੋੜ ਹਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਰਮ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਨਹੀਂ, ਸੱਚ, ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਟੁਰ ਵੀ ਜਾਏ ਪਰ ਧਰਮ ਨਾ ਜਾਏ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ।

P. S. ਇਕ ਗੱਲ ਚੇਤੇ ਆਈ, ਆਪ ਤਾਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦਾ ਧਰਮ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ।

ਧਰਮ

(੧) "ਸਰਬ ਧਰਮ ਮਹਿ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਧਰਮ ॥

ਹਰਿਕੋ ਨਾਮੁ ਜਪਿ ਨਿਰਮਲ ਕਰਮੁ ॥

(ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ)

ਧਰਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ

(੨) "ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਕਰਿ ਨੀਚੁ ਸਦਾਏ ॥

ਤਉ ਨਾਨਕ ਮੋਖੰਤਰੁ ਪਾਏ ॥"

(ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ)

(੩) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਇਕੋ ਹੀ ਨੂਰ ਸਨ ਤੇ ਇਕੋ ਹੀ ਧਰਮ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਧਰਮ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ। ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਦਕ ਸਬੂਤ ਦੂੰਡਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ) ਹੇਠਲੀ ਤੁਕ ਤੋਂ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ

(a) ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਉ ।

ਸਿਰ ਧਰ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਓ ।

(b) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਿਰ ਤਲੀ ਤੇ ਰਖਵਾਇਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਰੱਬੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਮੂਰਖਾਂ ਲਈ ਇਨਸਾਨੀ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ। ਕੇਵਲ ਇਸ ਧਰਮ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ; ਇਸ ਦੇਖ ਭੇਖ ਹੇਠ ਮਾਇਆ-ਲੋਭੀ ਧਰਮੀ ਬੰਦੇ, ਜੋ ਧਰਮ ਫੈਲਾਂਦੇ ਹਨ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਧਰਮ ਫੈਲਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦਾ ਧਰਮ

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਸੀ ਤਾਂ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਤਾਂ ਮੂਰਖਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਵਲ ਸਾਡਾ ਹੀ ਧਰਮ ਚੰਗਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਐਸਾ ਚਮਤਕਾਰ ਤੱਕਣਾ ਕਿ ਸਾਰੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਇਕੋ ਚੀਜ਼ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਉਸਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਤੇ ਕਦਮ ਕਦਮ ਤੇ ਉਸਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸਾਫ਼ ਸੁਖੱਲੀ ਤੇ ਸਰਬ-ਵਿਆਪੀ (Universal) ਸਿੱਖਿਆ ਪਰਚਾਰਨੀ ਤੇ 'ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗਣਾ' ਦਾ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਖੇਡ ਦਾ ਇਸ ਨੀਚ ਗੁਲਾਮ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਦਾ। ਮੇਰੀ ਮੂਰਖਤਾ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹੱਸੋ ਨਾ, ਪਰ ਮੇਰਾ ਅਲੜ੍ਹਪੁਣਾ ਇਤਨਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਲੋੜ ਹੀ ਕੀ ਹੈ ਉਸ ਖੇਡ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦੀ, ਜਦ ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਇਕ ਡੰਕੇ ਦੀ ਚੋਟ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਖੰਭਾਂ ਹੇਠਾਂ ਕੱਜਿਆ ਰਹਵੇਂ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਵਾਲ ਵਿੰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਨਾਲੇ, ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਵਿਚ ਭੇਦ ਨਹੀਂ। ਨਾਲੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤਾਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਹੈ, ਨਾਲੇ ਕਹਿੰਦਾ ਉਹਨੂੰ "ਦੇਖ" ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਅੰਦਰਲੀ ਅੱਖ ਨਾਲ। ਨਾਲੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਹੀਰਾ ਗੁਰੂ ਆਪ ਤਲੀ 'ਤੇ ਕੱਢ ਕੇ ਵਿਖਾਲਦਾ ਹੈ, ਇਕੋ ਗੱਲ ਜਿਹੜੀ ਮੈਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਆਪਾ ਗਵਾਏ ਬਗੈਰ ਸਹੁ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮਤਲਬ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਤਾਂ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜੇ ਆਕੜ ਟੁੱਟੇ ਤੇ ਆਕੜ ਤਾਂ ਟੁੱਟਦੀ ਹੈ ਜੇ ਮਿਹਰ ਹੋਵੇ। ਮਿਹਰ ਤਾਂ ਹੋਵੇ ਜੇ ਉਦਮ ਕਰੀਏ ਪਰ ਉਦਮ ਤਾਂ ਕਰੀਏ ਜੇ ਤੁੱਠ ਪਵੇ। ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਦੋ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਟਰਿਗਨੋਮੈਟਰੀ (Trigonometry) ਦੀ ਕੀ ਸਮਝ, ਮੈਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ— ਪਿਆਰਿਆ ਜਦੋਂ ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਈ, ਹੁਣ ਆਪ ਹੀ

ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਕਰਾ। ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਸਮਝ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।
ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਤਾਂ ਜੋ ਮੈਂ ਇਨਸਾਨ ਬਣਾਂ, ਦੂਜੇ ਇਨਸਾਨਾਂ
ਨੂੰ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਾਂ ਪਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਤੂੰ ਆਪ ਹਿੰਦੂ ਨੂੰ
ਚੰਗਾ ਹਿੰਦੂ ਬਣਾ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣਾ ਕੇ ਕਿਹਾ
ਸੀ "ਪਿਆਰਿਓ ਨਾਮ ਜਪੋ।"

ਮੇਰਾ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਮਰੀਕਾ, ਅਫਰੀਕਾ, ਯੂਰਪ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ
ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਕੇਵਲ ਇਹ ਕਹਵਾਂ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰਿਉ, ਸਭ ਕੁਝ
ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਹੈ, ਸਭ ਕੁਝ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ, ਤੇ ਹਜ਼ਰਤ
ਈਸਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਮਝਾ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਪੰਦਰਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ
ਸਭ ਕੁਝ ਗਵਾ ਕੇ, ਅਮਲਾਂ ਨੂੰ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਰੋੜ੍ਹ ਕੇ, ਰੀਤਾਂ ਵਿਚ
ਪਏ ਸਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ (Consumer Society)
ਵਿਚ ਅੰਨ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਭੁੱਲ ਬੈਠੇ ਹੋ। ਮਨ ਵਿਚ ਅਸ਼ਾਂਤੀ
ਹੈ ਤੇ ਟਿਕਾਉ ਬਿਲਕੁੱਲ ਨਹੀਂ, ਸਭ ਕੁਝ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਸਾਡੀ
ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਅਸੀਂ ਫਿਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼
ਭੁੱਲ ਕੇ, ਤੁਹਾਡੇ ਮਗਰ ਲੱਗ ਕੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਵਧਾ ਰਹੇ
ਹਾਂ। ਆਉ ਰਲ ਕੇ ਇਹ ਨਾ ਲੋੜੀਏ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਧਰਮ ਚੰਗਾ
ਹੈ (ਤੇ ਫਿਰ ਝਗੜਿਆਂ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਦੁਖੀ ਹੋਈਏ), ਸਗੋਂ ਇਹ ਲੋੜੀਏ
ਕਿ ਸਾਡੇ ਸੁੱਖ ਦਾ ਆਧਾਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਕ ਦਮ ਸਾਰੇ
ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋਵਾਂਗੇ ਕਿ ਉੱਤਰ ਹੈ ਸੱਚਾਈ ਪਰ
ਨਿਰੋਲ ਸੱਚਾਈ। ਇਹ ਸੱਚਾਈ ਨਾ ਸਿੱਖ ਹੈ, ਨਾ ਹਿੰਦੂ, ਨਾ ਮੁਸਲਮਾਨ
ਨਾ ਈਸਾਈ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸੇ ਸੱਚਾਈ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਏ ਤੇ
ਇਸੇ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਮਨ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਚ
ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਹੜਾ ਮਨ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰ ਲਵੇ, ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਈਸਾਈ
ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਉਹ ਅੰਧੇਰੇ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਏਗਾ
ਤੇ ਇਨਸਾਨ ਬਣੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਇਨਸਾਨ ਬਣ ਜਾਏ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਜੇ
ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਬਦਲਦੇ
ਉਹੀ ਲੋਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਹੀ
ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਗਲਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਾਲ ਤੇ ਪਾਖੰਡ (Hypocrisy) ਤੋਂ ਦੁਖੀ

ਹੋ ਕੇ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਇਕ ਝੂਠਾ ਪਸਾਰਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਮਿਲੇਗਾ। ਹੋਰ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਜਾਏ ਇਹ ਸਮਝਣ, ਪੇਖਣ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ, ਜਾਂ ਪੈਗੰਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਧਰਮ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਉਹ ਕੁਝ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਸਾਡੇ ਆਪ ਬਣੇ (Self-proclaimed) ਆਗੂ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਲਾਭ (Vested Interests) ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਮੰਡ ਤੋੜ ਕੇ ਇਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੋਈ ਧਰਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਕੇਵਲ ਉਹੀ ਧਰਮ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬਾਕੀ ਧਰਮ ਵਾਕਈ ਫਜ਼ੂਲ ਹਨ—ਕਿਸੇ ਪੈਗੰਬਰ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਪਰ ਅਸੀਂ ਪੈਰੋਕਾਰ ਆਪਣੀ ਮੂਰਖਤਾਈ ਤੇ ਹੈਂਕੜਖਾਨੀ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਨੂੰ ਗਿਰਾਵਟ ਵਿਚ ਲੈ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ,

੧. ਮੁੱਲਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਵਲ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਤ ਹੀ ਚੰਗਾ ਹੈ—ਤਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਤਾਂ ਕਈ ਫਿਰਕੇ ਹਨ—ਕਿਹੜਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਤ ? ਅਹਿਮਦੀਆ, ਸੁੰਨੀ, ਕਿ ਸ਼ੀਆ ।

੨. ਪਾਦਰੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਈਸਾਈ ਮਤ (Christianity) ਚੰਗਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਹੜਾ ਈਸਾਈ-ਮਤ (Christianity) Orthodox, ਕੈਥੋਲਿਕ (Catholic) ਪਰੋਟੈਸਟੈਂਟ (Protestant) ਜਾਂ ਕਾਪਟਿਕ (Coptic) ।

੩. ਭਾਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ “ਸਿੱਖੀ” ਹੀ ਚੰਗੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿਹੜੀ—ਜੱਬਿਆਂ ਵਾਲੀ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖੀ, ਫਲਾਣੇ ਸੰਤ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ।

੪. ਪੰਡਤ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਮਤ ਚੰਗਾ, ਤਾਂ ਕਿਹੜਾ ਹਿੰਦੂ-ਮਤ—ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀ, ਸਨਾਤਨੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ।

ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਭਾਈ, ਪੰਡਤ, ਮੁੱਲਾਂ ਤੇ ਪਾਦਰੀ ਕੋਲੋਂ ਇਹ ਮਤ ਖੋਹ ਲਈ ਜਾਏ ਕਿ ਆਪ ਕਿਹੜੇ ਧਰਮ ਦਾ ਬੰਦਾ ਹੈਂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚੋਂ, ਗੀਤਾ ਵਿਚੋਂ, ਬਾਈਬਲ ਵਿਚੋਂ ਜਾਂ ਕੁਰਾਨ-

ਸ਼ਰੀਫ ਵਿਚੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਵਾਕ ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਧਾਰਮਿਕ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਹਾ
 ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਕੇ ਉਸ ਅੱਗੇ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਹ ਕਦੇ ਫਸ
 ਵੀ ਇਹ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਫਰਕ ਹੈ। ਆ
 ਮਤਲਬ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਵੀਰੋ ਤੇ ਭੈਣੇ, ਆ
 ਅਸੀਂ ਧਰਮ ਨੂੰ ਅਧਰਮ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਧਰਮ ਬਣਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਡੇਰ
 ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਸੁੱਧਤਾ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਕਾਫਰ ਜਾਂ
 ਅਣਮਤੀਏ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ, ਅਸੀਂ ਪੂਰੇ ਪਵਿੱਤਰ ਹਾਂ। ਇਸ
 ਅਧਰਮ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਅਸੀਂ ਦੂਜੇ ਮੱਤਾਂ ਨੂੰ ਭੈੜਾ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ
 ਅਪਵਿੱਤਰ ਵੀ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ। ਪ੍ਰਚਾਰਕ (Missionary) ਦਾ ਕੰਮ
 ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬਹੁਤੇ ਈਸਾਈ (Christian) ਬਣਾਏ ਜਾਂ ਸਿੱਖ
 ਬਣਾਏ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣਾਏ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ
 (Missionary) ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਅਧਰਮ ਨੂੰ ਕੱਟੇ ਤੇ ਧਰਮ
 ਫੈਲਾਏ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਘਰ ਤਾਂ ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ
 ਦੂਸਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨਾਲ
 ਸਤਿਕਾਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਸਗੋਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਪਦਵੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਧਰਮ (Religion) ਤੋਂ ਲੋਕੀਂ ਬਹੁਤੇ ਹੀ ਡਰਦੇ
 ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ—

੧. ਇਸ ਦਾ ਗਲਤ ਪਰਚਾਰ, ਗਲਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੇ ਗਲਤ ਅਮਲ
 (Practice) ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਦਿਲ (Narrow-minded) ਬਣਾ-
 ਉਂਦੀ ਹੈ।

੨. ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਉਚਰਾਪਨ (Superiority
 complex) ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਧਰਮੀ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਆਕੜ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ
 ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

੩. ਉਸ ਆਕੜ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਆਪਣੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ
 ਆਪਣੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਕੇ ਦੂਜੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ
 ਹੋਰ ਵਿਛੋੜਾ ਦਿਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

੪. ਜਿਸ ਧਰਮੀ ਆਗੂ ਵਿਚ ਆਕੜ ਤੇ ਨਫਰਤ ਹੈ ਉਸ ਦਾ

ਹਾਲ ਤਾਂ ਬੁਰਾ ਹੋਣਾ ਹੀ ਹੈ ਸਗੋਂ ਉਹ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਡੋਬਦਾ ਹੈ।

੫. "ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ" ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਆਪ ਅੰਧੇਰੇ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੋਰ ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਹੋਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਆੜ ਹੇਠ ਹੋਰ ਫੇਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਡੋਗ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਪਰ

ਅਸੀਂ ਮੂਰਖ ਲੋਕ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਗਲਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਰਮ ਹੀ ਝੂਠਾ ਹੈ। ਆਪ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਧਰਮ ਤਾਂ ਰਹਿਮਤ ਹੈ, ਇਨਸਾਫ ਹੈ, ਪਿਆਰ, ਨਿਰਵੈਰਤਾ ਹੈ, ਨਿਰਭੈਤਾ ਹੈ, ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਹੈ, ਸਾਂਝੀ, ਹਰ ਇਕ ਬੰਦੇ ਦੀ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ। ਹਜ਼ਰਤ ਈਸਾ, ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ, ਕਬੀਰ, ਫਰੀਦ, ਰਵਿਦਾਸ, ਨਾਮਦੇਵ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਜਦੋਂ ਇਨਸਾਨ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਉਹ ਵੇਖੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਹੁਕਮ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਯਕੀਨ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਇਹ ਯਕੀਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਹਰ ਇਕ ਤੁਕ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸਿਰ ਭੇਟ ਕਰਕੇ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚਾ ਪਵਿੱਤਰ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਭੇਖੀ ਸਿੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਿਆਰਾ ਹੈ। ਹਜ਼ਰਤ ਈਸਾ ਨੂੰ ਭੇਖੀ ਈਸਾਈ (Christian) ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਿਆਰਾ ਹੋਏਗਾ, ਪੂਰਨ ਸਿੱਖ ਜਾਂ ਪੂਰਾ ਮੁਸਲਮਾਨ। ਆਉ ਫੇਰ ਰਲ ਮਿਲ ਕੇ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੇ ਧਰਮ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀਏ। ਇਹ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਧਰਮ ਕੋਈ ਖਾਸ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਪੂਰਨ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਦੇ ਆਖੇ ਲੱਗ ਕੇ ਉਹਦੇ ਅਸੂਲਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਣ-ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਤੇ-ਉਹ ਦੇਖਣਗੇ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਇਕੋ ਟੀਸੀ 'ਤੇ ਲੈ ਜਾਣਗੇ। ਉਹ ਟੀਸੀ ਹੈ TRUTH ਸਤਿ ਨਿਰੋਲ ਸਤਿ, UNADULTERATED TRUTH, ਜਨੇਊ,

ਸੁੰਨਤ, ਜਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਜਾਂ BAPTISM ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਪਛਾਣਨਾ।
 ਕੋਈ ਧਰਮ ਵੀ ਜਿਹੜਾ ਇਨਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਫਰਤ ਕਰਨਾ ਸਿਖਾਂਦਾ ਹੈ
 ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸੇ ਲਈ ਕੋਈ ਧਰਮ
 ਵੀ ਨਫਰਤ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾਂਦਾ ਸਗੋਂ ਅਸੀਂ ਪੁੱਠੀ ਮੱਤ ਵਾਲੇ ਟਪਲਾ
 ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਸਭ ਕੁਝ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਕੁਝ ਵਾਹਿਗੁਰੂ
 ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ
 'ਤੇ ਕੁਝ ਸਿਖਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਨਫਰਤ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾ ਸਕਦੇ, ਵੈਰ
 ਨਹੀਂ ਸਿਖਾ ਸਕਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਰਮ ਪਿਆਰਾ ਹੈ, ਨਿਰਵੈਰ
 ਹੈ, ਅਸੀਂ ਸਭ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ-ਬਰਾਬਰ ਪੁੱਤਰ ਹਾਂ।

ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਸਾਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ
 ਆਪ ਜ਼ੁਲਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਦਾ ਝੂਠਾ ਤਰੀਕਾ ਦੱਸ ਕੇ ਤੇ ਆਪ
 ਮਾਇਆ ਦੇ ਪੂਜਨੀਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਮੁਕਾ ਦਿੱਤਾ
 ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹ ਬੇਸਹਾਰਾ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਧਰਮ ਤੇ ਧਰਮੀ ਆਗੂਆਂ
 ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਭੇਦ ਹੈ। ਤੇ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ
 ਜੇ ਧਰਮ ਇਹੋ ਹੈ ਜੋ ਅਸੀਂ ਅੱਜਕੱਲ ਕਿਸੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ, ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ
 ਵਿਚ ਅਮਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਧਰਮ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ
 ਚਾਹੀਦਾ। ਮੈਂ ਵੱਲ ਹਾਂ ਬਗੈਰ ਧਰਮੀ ਬੰਦਾ ਬਣੇ। ਪਰ ਆਉ ਹਜ਼ਰਤ
 ਈਸਾ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ
 ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਧਰਮ ਲੋੜੀਏ ਜਿਹੜਾ ਇਕੋ ਹੀ ਹੈ।
 ਰੀਤਾਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਰੀਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕੇਵਲ
 ਤਾਂ ਪਰਵਾਨ ਹਨ ਜੋ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਫੈਲਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਜਵਾਨ ਦੁਨੀਆਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਕਾਹਲੇ ਪੈ ਕੇ
 ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਫਲਾਇਤ ਵਿਚ ਤਾਂ
 ਬਹੁਤ ਮੁਸੀਬਤ ਹੈ ਪਰ ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਵੀ ਛੇਤੀ ਇਸ ਮੁਸੀਬਤ ਵਿਚ
 ਫਸਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਆਪਣੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਤਬਾਹ ਹੋ
 ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੀਮਤਾਂ ਗਲਫ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਅਸੀਂ
 ਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਧਖਾ ਕਰਕੇ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਕਦਰ ਕੀਤੀ,
 ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਨਾ ਚੱਲੇ। ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ

ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਆਪਣਾ ਆਪ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਕੇ "ਤਨ, ਮਨ, ਧਨ" ਸੜੋਪ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਇਸ਼ਟ ਅੱਗੇ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਕੇ ਇਸ ਹੜ੍ਹ ਤੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਏ, ਪਰ ਹੋਇਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਵੀ ਅਧਰਮ ਤੇ ਮਾਇਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਲਾਲਚ ਦੇ ਹੜ੍ਹ ਅੱਗੇ, ਤੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਮਾਣ ਅੱਗੇ, ਸਿਦਕ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਸਗੋਂ ਅਧਰਮ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਹਿਕੇ ਕਿ ਜਮਾਨਾ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ (ਕੀਮਤਾਂ) Values ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਚਲ ਸਕਦੀਆਂ (ਨਰਮਾਈ) Liberalism ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਪਰ ਆਪ ਬੇਸ਼ੱਕ ਝਾਤੀ ਮਾਰ ਲਉ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਸੱਚਾਈ ਕਦੇ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, (ਕੀਮਤਾਂ) Values ਕਦੇ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਾਂ ਹੁਣ ਹਨ, ਕੇਵਲ ਅਸੀਂ ਗਿਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਇਸੇ ਲਈ ਅਤਿ ਦੁਖੀ ਹਾਂ ਪਰ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਵਿਛੜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਦੁਨਿਆਵੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਵਿਚ ਰਸ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਾਹ ਵਾਹ ਵੀ ਖਹਿੜਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ। ਧਰਮ ਦੇ ਆਗੂ ਵੀ ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਸੀ ਕੋਈ ਆਗੂ ਉਠਦਾ ਇਸ ਹੜ੍ਹ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਕੇ ਝੱਲਦਾ। ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਵਰਗਾ ਸੂਰਮਾ ਉਠਦਾ—ਉਹ ਅਧਰਮ ਤੇ ਜੁਲਮ ਅੱਗੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਨਾ ਕਿਸੇ ਮਜ਼੍ਹਬ ਨੂੰ ਭੈੜਾ ਕਹਿਣ ਕਰਕੇ—ਜੋ ਸੱਚ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ, ਆਪਣਾ ਆਪ ਮਿਟਾ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਪਿਆਰਿਓ, ਮੈਨੂੰ ਟੋਟੇ-ਟੋਟੇ ਕਰ ਦਿਉ ਪਰ ਸੱਚਾਈ ਇਹੋ ਸੀ, ਇਹੋ ਹੈ, ਇਹੋ ਰਹੇਗੀ।'

ਮੇਰੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਹੈ ਯੂਰਪ, ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ (ਨੌਜਵਾਨ) Youth ਅੱਗੇ ਤੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਅੱਗੇ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਸਮਝ ਕੇ ਇਨ-ਸਾਨੀਅਤ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਇਕੋ ਕੌਮ ਸਮਝ ਕੇ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੇ "ਪਾਗਲ" (ਪੁਰਾਣੀ, ਪਛੜੀਆਂ) Outdated, Backward Cynical ਅਖਵਾ ਕੇ ਹੀ ਅਧਰਮ ਦੇ ਹੜ੍ਹ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹਣ। (ਨੌਜਵਾਨ) Youth ਦੁਖੀ ਹੈ (ਪਾਖੰਡ) hypocrisy ਤੋਂ ਧਰਮ ਦੇ ਬੂਠ ਅਡੰਬਰ ਵਿਚੋਂ, Youth ਬਿਲਕੁਲ ਦੁਖੀ ਨਹੀਂ ਸੱਚਾਈ ਤੋਂ। ਜੋ

ਸੱਚਾਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਵਾਨ ਬੇਟੇ-ਬੇਟੀਆਂ ਤੱਕ ਅਮਲੀ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚਾਓ ਤਾਂ ਉਹ ਕਦਰ ਕਰਨਗੇ। ਮੈਂ ਮੂਰਖ ਹਾਂ ਪਰ ਜੋ ਸਾਹਿਬ ਲਿਖਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਹਿਲਾਂ ਤਜਰਬਾ ਕਰਾ ਕੇ ਲਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਤਕਰੀਬਨ ੨੦ ਸਾਲ ਏਸ਼ੀਆ, ਯੂਰਪ ਤੇ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਕਈ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਦਾ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਲੜਕੀ, ਮੇਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਕਰਦੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ—ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਧਰਮ ਆਖਦੇ ਹੋ ? ਇਹ ਧਰਮ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮੰਨਦੀ ਹਾਂ ? ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਗਿਰਜੇ ਜਾਣਾ, ਟੱਲੀਆਂ ਵਜਾਣੀਆਂ, (ਇਸਾਈ ਧਰਮੀ ਰਸਮ) Communion ਕਰਨੇ, ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਕਰਵਾਣ ਵੇਲੇ ਪਾਦਰੀ ਬੁਲਾਣੇ, ਕੇਵਲ ਇਹ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਕੜ ਬਗੈਰ, ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਅਹੰਕਾਰ ਤੋਂ ਬਚਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾਜ਼ਰ ਸਮਝਣਾ ਇਹ ਧਰਮ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਸਾਹਿਬ ਲਿਖਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਸੋਖੀ ਜ਼ਬਾਨ ਵਿਚ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ

੧. ਧਰਮੀ ਬੰਦਾ (ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਦਾ ਵੀ ਹੋਵੇ) ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਭ ਨਾਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕੀਂ ਉਸ ਨਾਲ ਵਰਤਣ (ਹਰ ਹਾਲਤ) field ਵਿਚ, ਸਗੋਂ ਭੈੜਿਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਚੰਗਾ ਵਰਤਦਾ ਹੈ।

੨. ਧਰਮੀ ਬੰਦਾ ਕਦੇ ਕਈ ਕੰਮ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਛੁਪਾਣਾ ਪਏ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਪਤਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮ ਆਵੇਗੀ।

੩. ਇਹ ਉਤਲੀਆਂ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਹ ਨੀਵਾਂ ਰਹਵੇ, ਤੇ ਆਪਣਾ ਰਾਹ ਨਾ ਛੱਡੇ ਭਾਵੇਂ ਲੋਕੀਂ ਉਸ ਨਾਲ ਉਲਟਾ ਵਰਤਣ।

(ਫਰਾਂਸੀਸੀ) French ਬੱਚੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ, ਪਰ ਹੈ

ਠੀਕ। ਫੇਰ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਇਸੇ ਲਈ, ਬੇਟੇ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਹਿਬ ਅਸੀਂ ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਹਾਂ ਤੂੰ ਹੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰ। ਨਾਲੇ ਤੇਰੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਰਹੀਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਲਾਚਾਰ ਹਾਂ, ਆਪਣਾ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਖੋਜ ਸਕਦੇ, ਨਾਲੇ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੀ ਠੀਕ ਹੈ, ਕੀ ਨਹੀਂ। ਬੱਚੀ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਬਜਾਏ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਦੇ ਅਮਲੀ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਇਸ (ਧਰਮ) Religion ਨੂੰ ਲੋਕੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵਣ। ਕੇਵਲ ਸਤਿਸੰਗ ਦੀ ਮਿਹਰ ਇਹ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਆਉ ਸਤਿਸੰਗ (ਸਰਵ ਸਾਂਝਾ) International ਸਤਿਸੰਗ ਪੈਦਾ ਕਰੀਏ। ਬਹਿਸਾਂ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਵੱਡਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ (ਧਾਰਮਿਕ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਚਲਾ ਕੇ) Unity of religion establish ਕਰਕੇ ਅਮਲੀ ਜੀਵਨ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਈਏ।

ਕਦੇ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਵਾਨ ਬੱਚੇ/ਬੱਚੀਆਂ ਜਿਹੜੀ ਨਸ਼ੇ Drugs ਵਿਚੋਂ (ਦਿਲਚਸਪੀ) Kick ਲੈਂਦੇ/ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਕਦੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਲੈ ਸਕਣ ਤਾਂ ਉਹ ਕਦੇ ਨਸ਼ੇ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਪਿਆਰਿਓ ਕਦੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਆਇਆ ਹੋਏ, ਤਾਂ (ਆਪਣੇ ਆਪ ਪਰ ਕਾਬੂ) Self control ਨਾਲ ਰੁਕ ਜਾਏ ਤਾਂ ਫੇਰ ਦੇਖੋ ਕਿਤਨਾ ਖੇੜਾ ਜਾਂ (ਦਿਲਚਸਪੀ Kick ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜੇ ਕਿਤੇ ਕੰਜਰੀ ਦੇ ਘੋਰੇ ਵਿਚ ਆਏ ਹੋਈਏ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਹੀ ਸਾਹਿਬ ਧਰਮੀ ਰਹਿਣ ਦੀ ਮਤਿ ਨਾਲ ਬਚਾ ਲੈਣ ਤਾਂ ਦੇਖੋ ਉਸੀ ਕੰਜਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਬੇਟੀ ਸਮਝਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦੀ (ਖੇੜਾ) Kick ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਆਉ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਦੇਖੀਏ। ਗੱਲਾਂ ਕਰਨਾ ਧਰਮ ਨਹੀਂ। ਨਾਲੇ ਫੇਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਧਰਮ ਇੱਕੋ ਹੈ। ਇਕ ਧਰਮ (ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦਾ ਧਰਮ-ਸੱਚਾਈ) Humanity's Religion-Truth.

ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਕ ਨੌਕਰ ਹਾਂ, ਮਾਮੂਲੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ। ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਸਾਹਿਬ ਕਦੇ (ਰੋਲਜ਼ ਕਾਰ) Royce ਕਾਬ ਵਿਚ ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬਿਠਾਏ ਤੇ ਪੂਰੀ ਭਿੱਜਤ ਦੇਵੇ, ਤਾਂ ਨੌਕਰ ਤਾਂ ਨੌਕਰ ਹੀ ਰਹੇਗਾ। ਹਾਂ ਐਸੇ ਨੌਕਰ ਵਾ

ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ, ਤੇ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨੌਕਰ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ (ਅਤੁੱਟ) Inexplicable ਹੈ। ਇਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਮਿਹਰ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈ ਕੇ ਮੇਰਾ ਵੀਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਾਹਿਬ ਚਾਹੁਣ ਤਾਂ ਕੁਝ ਲੇਖ ਲਗਾਤਾਰ ਇਕ (ਲੜੀ) Series ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਅੱਗੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਤੇ ਫੇਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤੇ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਵਿਚ ਛੇਟਾ ਕਰਾਂ। ਇਹ ਸਾਫ਼ ਸਾਫ਼ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਕ ਅਨਪੜ੍ਹ, ਬਉਰਾ ਜਿਹਾ ਉੱਲੂ ਹਾਂ ਪਰ ਜੋ ਕੁਝ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਜੋ ਕੁਝ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ ਉਸ ਦਾ (ਅਨੁਵਾਦ) Translation ਹੈ। ਅਗਲੇ ਸਾਰੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਹਰ ਘੜੀ ਹੋਏਗਾ, ਉਥੇ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੇ ਇਕੋ (ਧਰਮ) Religion ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ (ਪੱਖ) Aspect ਜ਼ੋਰ ਪਕੜੇਗਾ; ਇਸ ਲਈ ਖਿਆਲ ਹੈ—ਜੇ ਸਾਹਿਬ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ—ਕਿ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਇਹ (ਸੰਦੇਸ਼) Message ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਾਂ ਕਿ ਬਾਹਰ ਨਾ ਤੱਕੋ, ਅੰਦਰ ਤੱਕੋ, ਅੰਦਰਹੁ ਤੱਕੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਰੀਤਾਂ ਦੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਅਮਲ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਵਿਚ ਆਉ। ਫੇਰ ਜੇ ਆਪ ਵੀ ਤੇ (ਨੌਜਵਾਨ) Youth ਵੀ ਤੇ ਆਪ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵੀ ਸੁਖੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਦੇਣਾ। ਬਾਹਰਲੇ ਭੇਸ ਬਦਲਣ ਨਾਲ, (ਨਾ ਸਵਾਮੀ ਬਣਨ ਨਾਲ, ਨਾ ਸਿੱਖ ਬਣਨ ਨਾਲ, ਨਾ ਚੇਲੇ ਬਣਨ ਨਾਲ) ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ।

HUMANITY'S RELIGION-TRUTH

ਧਰਮ ਜਾਂ ਪਾਖੰਡ

ਅੱਜ ੨੪-੧੧-੯੬ ਦਾ ਦਿਨ ਹੈ, ਕੱਲ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਪੁਰਬ। ਮੈਂ ਧਰਮ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਛੁਪਾਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਤੇ ਸਾਹਿਬ ਜੋ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਤਾਂ ਹਨ ਹੀ, ਮੇਰੀਆਂ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਤੇ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਖੋਲ੍ਹ ਦੇਣ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਰਸ ਵਿਚ ਭਿੱਜੀ ਹੋਈ ਭਗਤੀ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਨੰਗੀ ਹੋ ਜਾਏ, ਮੇਰਾ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਰੋਲਿਆ ਜਾਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਮੈਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਬਣ ਬਣ ਬਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਉਹ ਸਾਹਿਬ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦਿਆਲੂ ਹੈ, ਪਰਦੇ ਕੱਜੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਮਿਹਰ ਦਾ ਸਦਕਾ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਆਪ ਆਪੇ ਹੀ ਖੋਲ੍ਹਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮੇਰੀ ਅਉਗੁਣਾਂ ਭਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਕਾਰ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਮੈਂ ਕੱਜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭਗਤ ਸਦਵਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਆਪ ਨੂੰ ਕੱਲ (੨੫-੧੧-੯੬) ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਆਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਆਪ ਦਾ ਨਾਂ 'ਸੱਚ' ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਸੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਮੇਰਾ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਦਾ। ਮੁਸੀਬਤ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਆਪ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਪਿਆਰ ਮਾਇਆ ਦੇ ਹਰ ਪਸਾਰੇ ਪਿਆਰ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਜੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਵੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰਿਝ ਕੇ ਆਓ ਤਾਂ ਜੋ ਮੇਰਾ ਦੁਨਿਆਵੀ ਰੋਹਬ ਵੀ ਬਣਿਆ ਰਹੇ ਤੇ ਧਰਮੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਹਵਾ ਵੀ। ਆਪ ਦੀ ਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਪਾਖੰਡੀ ਹਾਂ। ਜੇ ਆਪ ਫਿਰ ਵੀ ਲਾਜ ਰਖੋ ਤਾਂ ਆਪ ਸੱਚਮੁੱਚ ਪਤਿਤ ਪਾਵਣ ਹੋ। ਕੀ ਮੈਂ ਕੱਲ ਗਾ ਸਕਾਂਗਾ ?

ਘਰ ਆਇਆ ਪਿਰ ਮੇਰਾ

ਮੈਂ ਆਪ ਦੇ ਸੋਹਲੇ ਗਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਆਪ ਦੀ ਹਰ ਮਤਿ ਦੇ

ਉਲਟ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਬੈਠਾ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। “ਮਤਿ ਕੋਈ ਪਿਛੋ ਰੋਵਸੀ” ਸੁਨੇਹਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਝੱਟ ਕੁਰਲਾਹਟ ਮਚਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਰੁਮਾਲਾ ਦੇਣਾ ਵੀ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਲੰਮੇ ਵੈਣ ਤੇ ਫੂੜੀਆਂ ਝੱਟ ਸੁੱਝਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਰਿਆ, ਲੋਕ ਪਚਾਰਾ ਤੇ ਹੋਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਤਮਾਸ਼ਬੀਨੀ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਮਨ ਦਾ ਭਾਰ ਹੌਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਸਾਥੀ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਸਾਰੀਆਂ ਫਜ਼ੂਲ ਰਸਮਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਰਾਹ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਝੂਠੇ ਵਾਲੇ ਰਿਵਾਜ, ਦਸਤਾਰਬੰਧੀਆਂ, ਸ਼ਗਨ ਪਾਏ, ਸਹੁ-ਰਿਆਂ ਵਲੋਂ ਭੇਟਾਵਾਂ ਸਭ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਗ ਲੈ ਕੇ ਇਹ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਰਖਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਠੀਕ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਦਾਨ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਹੋਰ ਉੱਚਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਆਪ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦਿਲ ਕਾਹਲਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਤੇ ਆਪ ਮੇਰੇ ਘਰ ਨਾ ਆਵੇ, ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਜਦ ਮੌਤ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਆਇਆ ਨਾ ਤਾਂ ਮੈਂ (੧) ਵਾਹ ਵਾਹ, ਜਿਵੇਂ ਤੇਰੀ ਫਜ਼ਾ ਕਿਹਾ (੨) ਨਾ ਮੈਂ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਅਸਲੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਤੂੰ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਆਖੇ ਕਾਹਲੀ (੩) ਨਾ ਮੈਂ ਇਹ ਜਾਣਿਆ ਕਿ ਜੋ ਤੂੰ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ਉਸ ਵਿਚ ਬਿਹਤਰੀ ਹੋਵੇਗੀ (੪) ਨਾ ਮੈਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ‘ਪਿਆਰਿਓ ਅਫ-ਸੌਸ ਨਾ ਕਰੋ, ਸਾਹਿਬ ਕਦੇ ਗਲਤ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਮੇਰੀ ਇਸ ਵਿਚ ਭਲਾਈ ਹੋਵੇਗੀ’ ਤੇ (੫) ਨਾ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵੈਰ ਛੱਡਿਆ ਜਿਹੜਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਦਿਖਾਵੇ ਲਈ ਵੀ ਅਫਸੌਸ ਕਰਨ ਨਾ ਆਏ। ਕੀ ਫਿਰ ਵੀ ਤੂੰ ਫੇਰਾ ਪਾਏਂਗਾ ਮੇਰੇ ਘਰ ?

ਅੱਜ ਮਨ ਵਿਚ ਰੰਜ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ੌਂਕ ਵੀ। ਰੰਜ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਮੇਰੀ ਅਸਲੀਅਤ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਤੱਕਦੀ, ਉਹ ਜੋ ਬਾਹਰਲਾ ਵਰਤਾਰਾ ‘ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ’ ਵਾਲਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਦਰਵੇਸ਼ ਆਖਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ Esta- blished (ਚਾਲੂ) ਤਰੀਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਦਰਵੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਮਤਿ

ਲਵਾਂ ਤਾਂ ਲੜਦੇ ਹਨ; ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੀ ਵਡਿਆਈ ਘਟਦੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਦਰਵੇਸ਼ੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਵਿਚ ਰਚ ਜਾਏ। ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਆਉਣਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕਣਾ, ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਾ ਤੇ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ, ਮੈਂ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਿਸ ਲਈ ਰਖਾ ਰਹੇ ਹਾਂ? ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਮੁੰਡਾ ਵਲਾਇਤ ਚਲਿਆ ਹੈ, ਚੰਗੀ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਜਾਏ ਸੂ, ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕੂੜੀ ਦੀ ਕੁੜਮਾਈ ਹੋਣੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਲਾਟਰੀ ਨਿਕਲੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਤੇ ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਦੁਕਾਨ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਲਈ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਵੀਰ ਜੀ, ਭੈਣ ਜੀ, ਮਾਤਾ ਜੀ, ਬੇਟਾ ਜੀ, ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਤਾਂ ਇਕੋ ਗੱਲ ਲਈ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 'ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਨਾਮ ਬਖਸ਼ੋ' ਬਾਕੀ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਮਗਰ ਮਗਰ ਆਉਣਗੀਆਂ, ਨਾਲੇ ਜੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਰਖਾ ਕੇ ਇਹੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਫਸਾਓ ਤਾਂ ਕੀ ਫਾਇਦਾ? ਮੈਂ ਹੱਥ ਜੋੜਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰੋ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ, ਮਾਇਆ ਦੇ ਜੱਫੇ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਲਈ। ਲੋਕੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਬੜਾ ਆਕੜਖਾਨ ਹਾਂ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੀ ਸੱਚਾ ਸਿੱਖ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਹੋਰ ਸ਼ਰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਫੇਰ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਸੀਸ ਰੱਖ ਕੇ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗ ਕੇ ਟੁਰ ਪੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਕੀ ਤੱਕਦਾ ਹਾਂ?

(੧) ਪਾਠ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਭਾਈ ਜੀ ਆਪਣੇ ਪੈਸੇ ਪੂਰੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਘਰ ਵਾਲੇ ਖਿਚਕਿਲੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਸਾਰੇ Atmosphere (ਵਾਤਾਵਰਣ) ਨੂੰ ਅਪਵਿੱਤਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਹੋਰਾ ਫੇਰੀ ਦੇ ਰਿਵਾਜ, "ਅੰਦਰਹੁ ਹੋਰ, ਬਾਹਰੋਂ ਹੋਰ" ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ ਹੈ, ਪੈਸੇ ਤੇ ਚਮਕੀਲੇ ਅਡੰਬਰ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਹੈ ਪਰ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿਖ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਦਾ Subordinate (ਅਧੀਨ) ਅੰਗ ਬਣਾ ਕੇ ਤਸੱਲੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

(੨) ਜਾਂ ਪਾਠ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਬਹੁਤ ਯਾਦ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਲੇਖੂ ਪੇਖੂ ਹਨ ਪਰ ਸਾਰੇ ਰਿਵਾਜ, ਸਾਰੇ ਅਡੰਬਰ ਰਚ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਬਾਣੀ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪੈਸੇ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਖਿਲਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੀੜ

ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਬੋਲਦਾ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ 'ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼' ਬਣਾ ਕੇ ਲਿਆਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਬੋਲਾਂ ਤਾਂ ਅਗੋਂ ਕੋਈ ਬੁਲਾਏਗਾ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਗੁੱਸਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ, ਪਹਿਲੇ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਉੱਪਰ ਲਿਖੇ Case (ਮਾਮਲੇ) ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਸ Case (ਮਾਮਲੇ) ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਮੈਨੂੰ ਸੱਚੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੇਵਲ ਇਕ ਰੁਮਾਲੇ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਵੇਖਿਆ, ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਪੂਰੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਕਰੋਧ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਹੇਠਾਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ — ਸਤਿਕਾਰ ਕਰੋ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਉਥੋਂ ਚੁਕਵਾ ਲਵਾਂਗੇ। ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਝੂਠ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਹੇਠ, ਬਲੈਕ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਹੇਠ, ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਦੁਨਿਆਵੀ ਵੱਡਪੁਣੇ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਕੀਤੀਆਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹੁਕਮ ਅਦੂਲੀਆਂ ਅੱਗੇ, ਆਪਣੀ ਨੌਕਰੀ ਪਿੱਛੇ, ਆਪਣੇ ਮਾਣ ਪਿੱਛੇ, ਆਪਣੇ ਸਤਿਕਾਰ ਪਿੱਛੇ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ ਪਰ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਬਾਹਰਲੀ ਮਰਿਯਾਦਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਉਤੇ ਆਪਣੀ Superiority (ਉੱਚਾਪਣ) ਦਾ ਠੱਪਾ ਲਾ ਕੇ ਇਹ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੂੰ ਤਾਂ ਨਿਮਾਣਾ, ਨੀਵਾਂ ਬਣ ਕੇ, ਹਾਰ ਕੇ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦਾ ਸੈਂ, ਕਦੇ ਗੁੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ।

ਮੈਂ ਸੱਜਣ ਠੱਗ ਸਾਂ, ਜਾਂ ਦੁਨੀ ਚੰਦ ਸਾਂ, ਮੈਂ ਕੋਡਾ ਰਾਕਸ਼ ਸਾਂ ਜਾਂ ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਸਾਂ, ਤੇਰਾ ਪਿਆਰ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਜਿਹੜਾ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਲਪੇਟ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਤੇਰਾ ਨੌਕਰ ਬਣਨ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ ਰਹਿੰਦਾ। ਹੁਣ ਦੱਸ, ਜੋ ਕੁਝ ਮੇਰੀ ਹਾਲਤ ਹੈ, ਇਹ ਦੇਖਦਿਆਂ ਕੀ ਕੱਲ ਫੇਰਾ ਪਾਏਂਗਾ ?

ਜੇ ਮੈਂ ਲੈਕਚਰਾਰ ਹਾਂ ਤਾਂ ਹਰ ਵੇਲੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਮੁਸ਼ੀਬਤ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਪਿਛੋਂ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਿਆਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚ ਰਿਹਾ। ਮੈਂ ਹਰ ਵੇਲੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਕਰਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀਆਂ ਲੱਗਣ ਬੇਸ਼ੱਕ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਉਲਟ ਹੋਣ। ਨਾਲੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਕੀ ਲੈਕਚਰਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੋ ਜਾਵਾਂ, ਤਾਂ ਜੋ ਬਹੁਤੀ ਥਾਏ

ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਜੇ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ ਹਾਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਵਰਗਾ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ ਹਾਂ ਮੁਹੰਮਦ ਵਰਗਾ ਤੇ ਈਸਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ ਹਾਂ ਈਸਾ ਵਰਗਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹੀ ਤਾਂ ਹਨ ਸਾਰੇ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ, ਤੂੰ ਇਹੋ ਕੁਝ ਠੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ਪਰ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਮਾਣ ਵਧਾਣ ਲਈ ਸੱਚਾਈ ਕਹਿਣੋ ਰੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।

ਜੇ ਮੈਂ ਕੀਰਤਨੀਆਂ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਰੁਕਦਾ ਨਹੀਂ, ਦੂਜਿਆਂ ਕੀਰਤਨੀਆਂ; ਲੋਕਚਰਾਰਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸ ਦੇਖਣੇ। ਤੇਰੀ ਰਹਿਮਤ ਨੂੰ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਕੇ ਵੀ ਇਸ ਦੁਨਿਆਵੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਨੂੰ, ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਨੂੰ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖਿਆਲਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ Importance (ਮਹੱਤਤਾ) ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਉਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ। ਸਗੋਂ ਮੈਂ ਆਪ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਕੋਈ ਪਗੜੀ ਕਿਵੇਂ ਬੰਨਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਕੱਪੜੇ ਕਿਵੇਂ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਕੋਈ ਬਾਹਰੋਂ ਕਿਵੇਂ ਹੈ ਪਰ ਅੰਦਰ ਦੀ ਸੁੱਚਤਾ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਘੱਟ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਮੇਰੇ ਮਾਲਕ ਜੀ ਮੈਂ ਆਪ ਹੀ ਸੋਚੀਂ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਤੈਰਾ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਿਉਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਭਰਾਵਾਂ ਹਾਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਵਰਤਦਾ, ਦੁਨਿਆਵੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਰਚਿਆ ਕਿਉਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਆਪਣੀ ਮਤਿ ਨੂੰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਧਰਮੀ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਕਿਉਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ, ਸਭ ਨਾਲ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਪਿਆਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਸਭ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵੱਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰੇਰਦਾ?

ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਖਿਆਲਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦਾ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਮੈਂ ਹੀ ਗਲਤ ਹੋਵਾਂ, ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਲੋਕੀਂ ਬੜੇ ਆਕੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠਾਂ ਆਪਣੀ ਰਾਇ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਵੱਖਰਾ ਰੱਬ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਕਈ

ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹਾਂ, ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ । ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕੀਂ, ਮੇਰੀ 'ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼' ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਕੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਸਮਝ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ, ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ, ਅਜੀਬ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਿਵੇਂ ਠੀਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਯਾਦ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਤਾਂ ਸਾਫ਼ ਸਾਫ਼ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿੱਖ ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਜਣ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਪੂਜਾ ਕਰਾਣ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਪਚਾਰੇ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ—

- (੧) ਵੱਖਰਾ ਹੋਏਗਾ ।
- (੨) ਵਿਰਲਾ ਹੋਏਗਾ ।
- (੩) ਨਿਆਰਾ ਹੋਏਗਾ ।
- (੪) ਉਹਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਰਾਮ ਕਸੌਟੀ ਦੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ।
- (੫) ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕਸੌਟੀ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੇਗਾ ।
- (੬) ਉਹ ਰਾਮ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਝੱਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਅਪਨਾਏਗਾ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਲੋਂ ਮੁੱਖ ਮੋੜੇਗਾ ।

(੭) ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਵਾਹ ਵਾਹ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਰਹੇਗਾ ।

- (੮) ਲੋਕੀਂ ਭੈੜਾ ਚੰਗਾ ਕਹਿਣਗੇ ਪਰ ਉਹ ਬੇਅਸਰ ਹੋਏਗਾ ।
- (੯) ਉਹ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਰਹੇਗਾ ।
- (੧੦) ਉਹ ਨਫਰਤ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ । ਪਰ ਮੈਂ ਉਸ ਨਾਲ ਵੀ ਨਫਰਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਕੀ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਘਰ ਫੇਰ ਵੀ ਆ ਜਾਵੇਂਗਾ ?

ਕੱਲ ਸਾਰੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਤੇਰੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਗਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ । ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਿਫਤ-ਸਲਾਹ ਹੋਏਗੀ, ਜੋ ਗਰੀਬ ਇਕੱਲਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੀਲ ਦੂਰ ਬਹਿ ਕੇ ਤੇਰੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਦਾ ਰਹਾਂਗਾ । ਆਵੇਂਗਾ ਨਾ ? ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਬਿਲਕੁਲ ਇਕੱਲਾ ਹਾਂ, ਜਿਹੜਾ ਸਤਿਸੰਗੀ ਬਣਾਂਦਾ ਹਾਂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਰਨ ਘੁੰਮਣ ਲਈ ਉਹ

ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਨਿਖੇੜ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਡਿਆਈਆਂ ਵਿਚ ਸੜਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੇ ਹਨ । ਆਪਣਾ ਰਸੂਖ ਦੱਸ ਕੇ ਮੇਰੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਕਰਵਾਣ ਲਈ ਤਾਂ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਕੋ ਨਾਮ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਤੋਂ ਉਕਤਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਤੇ ਤੇਰੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਉਘੇ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਮੈਂ ਡਰ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੁਨਿਆਵੀ ਰਸੂਖ ਅੱਜ ਮੇਰੇ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਕੱਲ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਰਾਹ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਛੱਡ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਖੇ ਲੱਗਣਾ ਪਵੇਗਾ । ਪਰ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਕੋ ਇਕ ਇਕੱਲਾ ਗਰੀਬ ਤੇਰੇ ਸਹਾਰੇ, ਪਰ ਉਹਦਾ ਵੀ ਪੱਕਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਰਤੂਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਤੇਰੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਉਲਟ ਹਨ, ਇਕ ਤੇਰੀ ਰਹਿਮਤ 'ਤੇ ਆਣ ਮਿਲੇਂਗਾ ਨਾ, ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਅਤਿ ਗੁਨਹਗਾਰ ਹਾਂ ?

ਕੱਲ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇਰੀ ਆਮਦ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਵਿਚ ਪਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਗਿਰਾਵਟ ਤੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਭਰੀ ਕਾਲਖ ਦਾ ਹਨੇਰਾ । ਕਦੇ ਇਸ ਹਨੇਰੇ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਜਾਵੇਂ, ਕਦੇ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਵੇਂ, ਕਦੇ ਆਪ ਕਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਸਪੁੱਤਰ ਬਣਾ ਲਵੇਂ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਅਸਚਰਜ ਥੋੜ੍ਹੀ ਹੈ ? ਤੂੰ ਹੈ ਹੀ ਗਰੀਬ, ਅਨਾਥਾਂ ਦਾ ਮਾਣ । ਮੇਰੇ ਹਰ ਕੰਮ ਵਿਚ ਆਪ ਬਹਿਜਾ ।

ਬੱਸ, ਹੁਣ ਇਤਨੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕਿ ਜੇ 'ਧਰਮ' ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਾਂ ਤਾਂ Truth (ਸੱਚ) ਦੀ ਕਰਾਂ, ਕੇਵਲ ਗਿਰਜੇ ਵਿਚ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਜਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਜਨਮ ਅਸ਼ਟਮੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਜਾਂ ਮਸੀਤ ਵਿਚ ਈਦ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਨਹੀਂ । ਸਗੋਂ ਸੂਲੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵਾਂ, ਸੱਚ ਤੋਂ ਨਾ ਹਟਾਂ, ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਪਣਾਵਾਂ ਤੇ ਗਰੀਬੀ ਨੂੰ ਮਨ, ਬਚ, ਕਰਮ ਨਾਲ ਨਿਭਾਵਾਂ, ਤੇਰੇ ਵਰਗਾ ਹੋ ਜਾਵਾਂ । ਇਕ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਹੋਰ, ਬਹਿਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਵਾਂ— ਕਿਤਨੇ ਰੁਮਾਲੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਲਪੇਟਣ ਲਈ, ਕਿਤਨਾ ਉੱਚਾ ਡਬਤਪੋਸ਼ ਤੇ ਕਿਤਨਾ ਵੱਡਾ ਪਰਦਾ । ਕੇਵਲ ਇਕੋ ਬਹਿਸ਼ ਕਰਾਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨਾਲ, ਕੀ ਤੇਰਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ? ਜੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਖਾਖੰਡੀ ਹਾਂ । ਜੇ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਤੂੰ ਆਪ ਮਨਾਂਦਾ ਹੈਂ, ਕੀੜੇ ਦਾ ਧਰਮ ਤੂੰ ਆਪ ਪਾਲੀਂ ।

ਧਰਮ ਨਾਲ ਮਖੌਲ

ਰਵਾਂ ਜਾਂ ਹੱਸਾਂ? ਅਪਰੈਲ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਚੜ੍ਹਦੇ ਹੀ ਮੇਰੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਤੇ ਅਪਰੈਲ ਵੱਲ ਤੱਕਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਮੁੜ ੧੬੯੯ ਦੀ ੧੩ ਅਪਰੈਲ ਵੱਲ ਦੌੜਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਜੋਬਨ ਵਿਚ ਨੰਗੀ ਸਿਰੀ ਸਾਹਿਬ ਕੱਢ ਕੇ ਲਲਕਾਰ ਰਹੇ ਹਨ—ਮੈਨੂੰ ਸਿਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸਿਦਕ ਵਾਲੇ ਉਠ ਖਲੋਤੇ, ਭੇਟਾ ਕੀਤਾ, ਆਪਣਾ ਸਿਰ, ਮਨ, ਤਨ, ਤੇ ਸਭ ਕੁਝ। ਗੁਰੂ ਨੇ ਪੰਜ ਸਿਰ ਲੈ ਕੇ ਬੱਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਚੋਂ ਆ ਗਏ ਮੇਰੇ ਵੀਰ ਇਕ ਫੁੱਲਵਾੜੀ ਦੀ ਮਹਿਕ ਬਣਕੇ, ਜਿਹੜੀ ਮਾਲੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਜਾਈ ਤੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਹਿਲ ਬਣਾਣ ਲਈ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਨੀਹਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖਣੇ ਕਬੂਲ ਕੀਤੇ। ਉਸ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਨੇ ਆਪ ਚੇਲਾ ਬਣ ਕੇ ਉਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ, ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਂ ਨੂੰ ਛਕਾਇਆ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਬਣ ਕੇ ਛਕਾਇਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਸਰਬੰਸ ਲੁਟਾਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮਨ ਖਿੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹੱਸ ਪੈਂਦਾ ਹਾਂ ਧਿਆਰ ਵਿਚ, ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ, ਖੇੜੇ ਵਿਚ ਢਹਿ ਪੈਂਦਾ ਛਾਂ ਇਹ ਆਖਕੇ—ਸੁਕਰ ਹੈ ਤੁਸਾਂ ਮੇਰੀ ਲਾਜ ਰੱਖ ਲਈ, ਠਹੀਂ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਵੀ ਕਿਤਨਾ ਜ਼ਲੀਲ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਚਾਅ ਨਾਲ ਰੋਜ਼ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ, ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ, ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਫਕਸ਼ੇ ਕਦਮ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਤਾਕਤ, ਰੀਝ ਤੇ ਜੋਸ਼ ਵੀ ਬਖਸ਼ੋ! ਖਰ ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਏ ਸਿਰ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਗੁਨਾਹਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਤੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਸਵਾਦ ਕੀ ਪਤਾ ਸਿਰ ਸਵਾਹ ਹੀ ਨਾ ਪਾ ਦੇਵੇ। ਪਰ ੧੬੯੯ ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਤਾਂ ਹੱਸਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੇ।

ਪਰ ਹੁਣ ਹਰ ਵਿਸਾਖੀ 'ਤੇ ਰੋਂਦਾ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ

ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਸਿਰ ਵੇਚ ਕੇ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੋਇਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮਜ਼ਾਕ ਤਾਂ ਬਣ ਹੀ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਗੁਰਪੁਰਬ ਮਨਾਣੇ ਵੀ ਇਕ ਖੇਡ ਹੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ।

ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਇਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਦੇ ਹੈਡਕਵਾਟਰ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਕੋਈ ੫੦-੬੦ ਟੱਬਰ ਹਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਸੋਹਣੇ ਹਨ, ਖਾਂਦੇ ਪੀਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਜੋ ਤੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਉਥੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਥੇ FORMALLY ਤਾਂ ਗੁਰਪੁਰਬ ਤੇ ਵਿਸਾਖੀ ਮਨਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਮਖੌਲ ਜਿਹਾ ਹੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਅੱਜਕੱਲ ਗੁਰਪੁਰਬ ਮਨਾਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਇਹ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ।

(੧) ਇਹ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕੋਈ ਸੁਣੇ ਜਾਂ ਨਾ, ਤੇ ਸੁਣੇ ਤੇ ਮੰਨੇ ਜਾਂ ਨਾ, ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਰਖਾਣ ਵਿਚ ਪੈਸੇ ਦੇ ਜ਼ੋਰ 'ਤੇ—ਜਿਹੜਾ ਪੈਸਾ MOSTLY ਬਲੈਕ ਦਾ ਕਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ COMPETITION ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਡਿਆਈ ਦਾ ਚਾਓ। ਭਾਉ ਭਗਤੀ ਦਾ ਬਾਹਰਲਾ ਦਿਖਾਵਾ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੁੱਚਤਾ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਸੱਚ-ਅਚਾਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ।

(੨) ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਬੰਦਾ ਵੜਦਾ ਹੈ ਸਾਢੇ ਅੱਠ-ਨੌਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਵੀ ਐਤਵਾਰ ਜਾਂ ਗੁਰਪੁਰਬ ਨੂੰ ਤੇ ਲੋਕਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ, ਪ੍ਰੈਜੀਡੈਂਟ ਤੇ ਸੈਕਟਰੀ ਜਿਹੜੇ ਆਪ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ, ਪਿਆਰ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ Position ਕਰਕੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਛੇਤੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ, ਪਰ ਗੁਰਪੁਰਬ ਤੇ ਦੂਰੋਂ ਜਥੇ ਮੰਗਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ, ਬਾਹਰਲਿਆਂ ਜਥਿਆਂ ਦਾ business ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਲੋਕਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ENTERTAINMENT.

(੩) ਕੋਈ ਜਥਾ ਕੀਰਤਨ, ਕੋਈ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਲੈਕਚਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਨਾ ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੁਣਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਲੋਕੀਂ ਤਾਂ ਮੇਲੇ ਆਏ ਹੁੰਦੇ

ਹਨ ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ, ਕਿਉਂਕਿ ਘਰ ਲੰਗਰ ਨਹੀਂ ਪਕਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਤੇ ਅੱਜ 'ਸੇਵਾ' ਵੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਲੰਗਰ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹੀ ਮਿਲੇਗਾ। ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਬੱਧੇ ਹੋਏ ਹਨ ਆਪਣੇ ਲਾਲਚ ਵਿਚ, ਤੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਬੱਧੇ ਹੋਏ ਹਨ ਆਪਣੇ ਲੰਗਰ ਵਿਚ, ਮਾਇਆ ਦਾਨ ਵਿਚ।

(੪) ੧੨ ਵਜੇ ਤੱਕ ਤਾਂ ਇਹ ਤਮਾਸ਼ਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੰਗਰ ਦੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਤੇ ਲੋਕਲ ਝਗੜਿਆਂ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਕੁਝ ਸੁਣਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਪਰ ਸੁਣਨ ਦਾ ਚਾਅ ਵੀ ਕਿਸ ਨੂੰ ਹੈ? ਜੋ ਜੋ ਕੁਝ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਪਾਖੰਡੀ ਪੰਡਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਢੁਕਦਾ ਹੈ।

ਕਿਉਂਕਿ :—੧, ਸਿਰ ਨਿਵਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਮਨ ਕਸੂਧ ਹੈ।

੨, ਮਨ ਵਿਚ ਲੋਭ ਦਾ ਸੂਤਕ, ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਪਰਾਈ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਦਾ ਸੂਤਕ, ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਨਿੰਦਾ ਦੇ ਸਵਾਦ ਦਾ ਸੂਤਕ ਹੈ।

੩ ਸੁੱਚਤਾ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਹਿਰਦਾ ਸੁੱਚਾ ਨਹੀਂ।

੪, ਆਕੜ ਵਿਚ ਸਭ ਨੂੰ ਮੰਦਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

੫, ਕੇਵਲ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਨੂੰ ਹੀ ਮਨ ਦੀ ਸੁੱਚਤਾ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਵਿਸਾਖੀ 'ਤੇ ਇਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਇਕ 'ਵਿਸਾਖੀ ਦੀ ਰਾਤ' ਦਿਖਾਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬੋਂ ਨੱਚਣ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਆਈ—ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਕਿ ੧੦੦, ੧੦੦ ਰੁਪਿਆ ਟਿਕਟ ਰੱਖ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਕਮਰੇ ਬਣਾ ਲਈਏ। ਇਹ ਸਮਝ ਲਈਏ ਕਿ—

੧, ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਜਾਂ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਖਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਉਪਰਾਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

੨, ਇਤਨੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਟਿਕਟ ਕੇਵਲ ਬਲੈਕ ਕਮਾਈ ਵਾਲੇ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬੀ ਵਿਚ ਗ੍ਰਸਤ ਲੋਕੀਂ ਹੀ ਫਜ਼ੂਲ ਨਾਚ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇਥੋਂ ਦੇ ਇਕ ਉੱਚੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵਕ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਚਲਿਆ, ੮੮ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਕੁਝ ਤਾਂ ਸ਼ਰਮ ਕਰੋ। ਅੱਜ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਮਹਾਨ ਪਵਿੱਤਰ ਕਾਰਜ ਦਾ ਦਿਵਸ ਹੈ, ਅੱਜ ਤੇ ਇਸ

ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਝਾਉਣ 'ਤੇ ਵਿਸਾਖੀ ਦੀ ਰਾਤ' ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਲੈਕਚਰ ਹੋਏ—ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਬੰਦਿਆਂ ਵਲੋਂ ਵਿਸਾਖੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਾਰਤਾ, ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਚਮਤਕਾਰ ਦੱਸਣ ਲਈ।

ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਵੀ ਇਕ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਸਿੱਖ ਦਾ ਲੈਕਚਰ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਥੇਰੀਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ—

੧. ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਉਹ ATMOSPHERE ੧੬੯੯ ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਨਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।

੨. ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਸਚ ਨਾਉ ਵਡਿਆਈ ਵੀਚਾਰੁ॥' ਇਸ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਆਪ ਮੇਲੇ ਆਏ ਹੋ।

੩. ਕੀ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਫੇਰ ਪ੍ਰਣ ਕਰਨ ਆਏ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡਾ ਸਿਰ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਕ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਆਕੜ ਵਿਚ ਲੰਗਰ ਛਕਣ ਆਏ ਹਾਂ।

੪. ਕੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵੱਡੀ ਹੈ, ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਬੇਈਮਾਨੀ ਦਾ ਪੈਸਾ, ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਵੱਡੀ ਹੈ?

੫. ਕੀ ਗੁਰਪੁਰਬ ਕੁਝ ਸਿਖਣ ਲਈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਅਰਪਣ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਮੇਲੇ ਕਰਨ ਲਈ।

ਸ਼ੋਰ ਤਾਂ ਨਾ ਘਟਿਆ ਪਰ ਉਸ ਸਿੱਖ ਨੇ ਲਲਕਾਰ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ—

੧. ਜੇ ਅਸੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਉਠ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕੀ ਸਿਰ ਦੇ ਦੇਵਾਂਗੇ?

੨. ਜੇ ਬੇਈਮਾਨੀ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਕੈਸੇ ਬਣਾਂਗੇ?

੩. ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਿਨ 'ਤੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਖੋਜ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ?

੪. ਜੇ ਹੁਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਾਂਗੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਮਰ

ਕੇ ਜੀਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕਦੋਂ ਸਮਝਾਂਗੇ ?

੫. ਜੇ ਅਜੇ ਵੀ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਨਹੀਂ ਛੱਡਾਂਗੇ ਤਾਂ ਕਦੋਂ ਸਿੱਖਾਂਗੇ ।
ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵਲਾਇਤ ਜਾਂ ਕੇ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ
ਸਿੰਘ, ਚਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਤੇ ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ।

੬. ਜਿਸ ਲੰਗਰ ਨੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਮਿਟਾਈ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਗ਼ਰੀਬ
ਦੀ ਪੇਟ ਭਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਬਣਾਈ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ
ਆਕੜ ਤੇ ਰੀਤ ਬਣਾ ਬੈਠੇ ਹਾਂ ।

ਫਿਰ ਉਸ ਸਿੱਖ ਨੇ ਇਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾਈ, ਜਿਹੜਾ
ਇਕੱਲਾ ਕਿਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਸਤਿ-
ਸੰਗ ਜਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ । ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਯੁਰਪੁਰਬ ਜਾਂ
ਵਿਸਾਖੀ ਮਨਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ।

ਵਿਸਾਖੀ ਤੋਂ ਕਈ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਸੀ
ਕਿ ਸਾਹਿਬਾ ਸੰਗਤ ਦੀ ਚਰਨ ਧੂੜ ਤੋਂ ਤਾਂ ਵਾਂਝਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਹਾਂ
ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵੀਰਾਂ-ਪੰਜਾਂ
ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਈਂ । ਕਹਿ ਦੇਵੀਂ ਜਾਂ ਤੈਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦੀ
ਬਖਸ਼ੀ । ਫਿਰ ਉਹ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਜੋਦੜੀਆਂ ਕਰਦਾ, ਪਿਆਰ ਨਾਲ
ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅਥਰੂ ਭਰਕੇ ਮਿੰਨਤਾਂ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ । ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ! ਮੈਂ
ਕਿਸੇ ਜੋਗਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਤੇਰੀ ਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ
ਹਾਂ । ਜੇ ਤੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਵੇਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋ ਜਾਵਾਂ । ਆਪਣੇ
ਗ਼ੈਰ ਸਿੱਖ ਭਰਾਵਾਂ ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਵਿਚ ਦੇਖਦਾ ਤੇ ਜਦ ਵਿਸਾਖੀ ਆਉਂਦੀ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਇਕੋ ਇਕ
ਸਤਿਸੰਗੀ ਭੈਣ ਨਾਲ ਚਿੱਠੀ ਰਾਹੀਂ, ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀਆਂ ਉਹ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ
ਵੰਡਦਾ ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਬਹਿ ਕੇ ਉਹ
ਆਪ ਮਾਣਦਾ । ਇਸੇ ਭੈਣ ਦੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ
ਸਾਲ ਤੱਕ ਸਤਿਸੰਗ ਸੀ ।

ਜਦ ਉਹ ਵਾਪਸ ਭਾਰਤ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਐਸੀ ਕਲਾ
ਵਰਤਾਈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਤੇ ਹੀ ਲਾ ਲਿਆ । ਸਰਕਾਰੀ

ਨਕਰੀ ਛੁਡਵਾ ਕੇ ਸਾਹਿਬਾ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ—

੧. ਉਹ ਆਪ ਕਮਾਈ ਕਰੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਸਾਬਤ ਕਰੇ—

ਮਾਣਸ ਕੀ ਜਾਤ ਸਬੈ ਏਕੈ ਪਹਿਚਾਨਬੋ ।

੨. ਆਪ ਜਪੇ ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜੇ ।

੩. ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਰਹਿਤਾਂ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਆਪ ਯਤਨ ਕਰੇ ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰੇ ।

੪. ਹਰ ਧਰਮ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰੇ ਤੇ ਸਭ ਧਰਮੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਕਰੇ ।

੫. ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲੱਗ ਜਾਏ ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰੇ ।

ਉਸ ਸਿੱਖ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਾਂ ਛਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਦਾ, ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਕੀਮ ਦਾ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਸੁੱਤੇ ਸਿਧ ਹੀ ਉਸ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੁਣ ਕਈ ਬੱਚੇ ਹਨ, ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਸਤਿਸੰਗੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਪਰ ਘਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨਹੀਂ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਮਦਰਾਸੀ ਬੱਚੀ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਤੋਂ, ਇਕ ਯੂ. ਪੀ. ਦਾ ਮੁੰਡਾ, ਇਕ ਮਰਾਠੀ ਬੱਚੀ ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ, ਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ੧੭-੧੮ ਸਾਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ੪੦ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ।

ਇਸ ਵਾਰ ਜਦ ਮੈਂ ਇਥੋਂ ਛੁੱਟੀ 'ਤੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਤਾ ਪੁੱਛ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾ ਮਿਲਿਆ । ਸਵੇਰੇ ਤਾਂ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਵਜੇ ਰੋਜ਼ ਇਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪ ਤੇ ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਨ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘੰਟਾ ਕੁਝ ਵੀਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਢਾਲਣ ਦੀ । ਫਿਰ ਸਭ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਤੇ (ਸਕੂਲਾਂ, ਦਫਤਰ, ਦੁਕਾਨ ਆਦਿ) ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ੧-੨ ਘੰਟੇ ਮੁੜ ਬਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਸੋ ਜਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ, ਬੜੀ ਹੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ । ਝੱਲਾ ਜਿਹਾ ਭਾਈ ਲੱਗਦਾ ਸੀ, ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਚਿੱਟੀ ਪਗੜੀ ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਦਾੜ੍ਹੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ

ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਭਾਈ ਹੀ ਸਮਝਿਆ। ਇਕ ਦੋ ਟਿਊਨਾਂ ਵਾਜੇ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਕੇ ਬਾਹਰਲਾ ਭੇਖ ਜਤਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਠੇ ਰਾਹ ਪਾਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਲੱਗਿਆ, ਪਰ ਇਕ ਦਿਨ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਇਕ ਵੱਡੇ ਸਾਰੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਉੱਘੇ ਆਦਮੀ ਨੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾ ਕੇ ਕਿਹਾ—ਸਾਡੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਵੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ—ਇਹ ਚਿੰਗਰਪੋਟ ਵੀ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ। ਉਹ ਵੱਡਾ ਆਦਮੀ ਮੇਰਾ ਚਾਚਾ ਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਵੀ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਦੋ ਘੰਟੇ ਉਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਉਂ ਟਿਊਨ 'ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ, ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਕੇ ਉਸ ਬਾਣੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੱਸੇ ਤੇ ਬਾਣੀ ਤੇ ਨਾ ਚੱਲਣ ਦੀ ਤਾਘ ਰੱਖਦਿਆਂ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ, ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਬਾਣੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਹੀਆਂ ਪਰ ਉਸ ਵਿਚ ਨਾ ਆਕੜ ਸੀ, ਨਾ ਨਫਰਤ, ਨਾ ਭੈੜਾ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਵੀ ਆਪ ਦੀ ਚਰਨਧੂੜ ਦਾ ਸਦਕਾ, ਬੋਲ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਭਾਲ ਵੀ ਆਪ ਵਰਗਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੈਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ੧੫-੧੬ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਚਾਹ ਬਰਫੀ ਖਾਧੀ ਤੇ ਚਾਚਾ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਆਪ ਇਹ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ—ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ ਇਤਨਾ ਸਤਿਕਾਰ—ਮੈਂ ਤਾਂ ਮੂਰਖ ਹਾਂ ਤੇ ਚਾਚਾ ਜੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਇਹ JUDGEMENT ਮੈਨੂੰ ਕਰਨ ਦਿਉ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਵਜੇ ਨਾਲ ਦੇ ਘਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਗਤ ਜੁੜੀ ਤੇ ਰੰਗ ਲੱਗਾ। ਫਿਰ ਮੇਰਾ ਜੀਅ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨੇੜਿਓਂ ਮਿਲ ਲਵਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਮੈਂ ਅੱਜ ਘੰਟਾ ਬਹਿ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਾਸ ਗੱਲਾਂ ਇਹ ਦੱਸੀਆਂ—

੧. ਤੈਨੂੰ ਮੈਂ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹਾਂ ਮੈਂ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ, ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਚੰਗਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਨਾਮ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਨਾਮ ਹੈ ਹੀ ਠੰਢ; ਇਸ ਲਈ ਤੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

੨. ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈਂ ਜੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਬਗੈਰ

ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਾ ਦੇਖੋ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਆਖੇ ਲੱਗੋ ।

੩. ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੈਂ ਮੋਟਰਾਂ ਵਿਚ, ਚੰਗੇ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ, ਮੌਜ਼ ਵਿਚ, ਅਫਸਰੀ ਵਿਚ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਜੈਕਾਂ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰੀ ਹੈ ਪਰ ਨਾਮ ਦਾ ਸਦਕਾ ਤੇ ਸੇਵਾ ਦਾ ਸਦਕਾ ਜਿਹੜੀ ਮੌਜ਼ ਮੈਂ ਹੁਣ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਉਹ ਇਕ ਇਕ ਛਿੰਨ ਸਾਰੇ ੪੦ ਸਾਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗੀ ਹੈ ।

੪. ਮੇਰਾ ਕੋਈ CREDIT ਨਹੀਂ, ਨਾ ਕਮਾਲ ਹੈ । ਕਮਾਲ ਹੈ ਗੁਰੂ ਦਾ, ਉਹਦੀ ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਦਾ । ਹਾਂ ਇਕ ਹੋਰ ਨਜ਼ਰ ਇਨਾਇਤ ਹੋਈ—ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਮੁਗਧ ਮਨ ਮਾਨਿਆ—ਮੇਰਾ ਮਨ ਮੰਨ ਗਿਆ ਹੈ । ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ।

੫. ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ । ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਜਦ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਮੇਰਾ ਰਾਹ ਬਦਲਿਆ ਮੈਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਇਕ ਅੱਖਰ ਬਾਣੀ ਦਾ ਮੇਰੇ ਅਨੁਭਵ ਨਾਲ (ਕੇਵਲ ਦਿਮਾਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ) ਪੱਥਰ ਤੇ ਲਕੀਰ ਹੈ । ਮੈਂ ਕੁਝ ਗਵਾਇਆ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਦੁੱਖ ਗਵਾ ਕੇ ਸੁੱਖ ਤੇ permanent ਸੁੱਖ ਪਾਇਆ ਹੈ—ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਮੈਂ ਅਤੁਲ ਸੁਖ ਪਾਇਆ, ਨਾਲੇ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਤੋਂ ਸਮਝਿਆ, ਉਹ ਹੋਰ ਤੋਂ ਹੋਰ ਕਮਾਲ ਹੋਇਆ, ਸੋ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ.....

੧. ਕੇਵਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬੇਅੰਤ ਨਹੀਂ, ਗੁਰੂ ਵੀ ਬੇਅੰਤ ਹੈ ।

੨. ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਬੇਅੰਤ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਵੀ ਬੇਅੰਤ ਹੈ ।

੩. ਕੇਵਲ ਕਿਰਪਾ ਬੇਅੰਤ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦਾ ਪਿਆਰ ਵੀ ਬੇਅੰਤ ਹੈ ।

੪. ਉਹਦਾ ਪਿਆਰ ਹੀ ਬੇਅੰਤ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦੀ ਖਿਮਾ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਬੇਅੰਤ ਹੈ ।

੫. ਉਹਦੀ ਖਿਮਾ ਸ਼ਕਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਆਪ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਰਸ ਹੀ ਰਸ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚਾਹੇ ਰਸ ਹੀ ਰਸ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਸੋ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗੁਣ ਨਹੀਂ, ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੈ ।

ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਿੰਘ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਸਦੇ ਸਾਰੇ ਦੋ ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਖੇੜੇ ਵਿਚ ਤੇ ਕਦੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਅੱਥਰੂ ਵਗਾ ਕੇ ਸੁੱਟ ਰਹੇ ਸਨ । ਉਹਦਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ

ਪਰ ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਭ ਉਸ ਤੋਂ ਜਾਨ ਵਾਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਣ । ਉਸ ਆਖਰ ਕਿਹਾ ਬੱਚਿਓ ! ਇਹ ਜੋ ਬੋਲਦਾ ਹਾਂ ਕੇਵਲ ਤੁਹਾਡੇ ਪੈਰਾਂ ਦਾ ਸਦਕਾ ਬੋਲ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ । ਮੈਨੂੰ ਅਕਲ ਬੇੜੀ ਹੈ ।

ਇਸ ਵਿਸਾਖੀ 'ਤੇ ਮੈਂ ਫਿਰ ਰੋ ਰਿਹਾ ਹਾਂ । ਹੈ ਕੋਈ ਐਸਾ ਪਿਆਰਾ, ਮੇਰਾ ਮੀਤ ਜਿਹੜਾ ਮੁੜ ੧੬੯੯ ਵਾਲੀ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਾਲੀ ਝਲਕ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚੋਂ ਦਰਸਾਏ । ਮੇਰੇ ਅਉਗਠ ਬਹੁਤ ਹਨ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਚਾਅ ਹੈ ਸਿੱਖ ਬਣਨ ਦਾ ।

ਮੇਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਲੈਣਾ ਖੀਂਜੇ ਪਿਆਡਿਓ । ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ—

੧. ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਾ ਰਹਵਾਂ ।
੨. ਮੈਂ ਕਦੇ ਕੁਝ ਨਾ ਬਣਾਂ ।
੩. ਮੈਂ ਸਭ ਦੀ ਚਰਨਧੂੜ ਬਣ ਕੇ ਸਭ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਾਂ ।
੪. ਜੁਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਨ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲਗਾ ਦੇਵਾਂ ।
੫. ਸਵਾਸ ਸਵਾਸ ਨਾਮ ਜੱਪਾਂ ।
੬. ਨਿੰਦਾ ਚੁਗਲੀ, ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ, ਮੇਰਾ ਸਾਥ ਛੱਡ ਦੇਣ ।
੭. ਪੰਜਾਂ ਚੋਰਾਂ ਤੇ ਮੈਂ ਹੁਕਮ ਚਲਾ ਸਕਾਂ ।
੮. ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਰਹਵਾਂ ।
੯. ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੈਰ ਨਾ ਕਰਾਂ ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ! ਜੇ ਚਾਅ ਉਪਜਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਸਾਖੀ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਕਰੋ । ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣ ਜਾਵਾਂ, ਮਖੌਲ ਨਹੀਂ ।

ਧਰਮ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਅਸੂਲ

ਜਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਏ ਕਿ ਮੈਂ ਨਿਤਾਣਾ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਤਾਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈਣ ਨੂੰ ਜੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਏ ਕਿ ਤਾਣ ਵਾਲਾ ਕਦੇ ਵੀ ਆਸਰਾ ਦੇਣੋਂ ਨਾਂਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਜੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨਿਤਾਣੇ ਹੀ ਰਹੀਏ ਤਾਂ ਜੋ ਤਾਣ ਵਾਲੇ ਬਣ ਕੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਾ ਬਣ ਜਾਈਏ। ਜਦੋਂ ਪੂਰਨ ਤਾਣ ਵਾਲਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਡਾ ਪੂਰਨ ਆਸਰਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸੇ ਆਸਰੇ ਤੇ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਕੱਟਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੀਏ। ਆਓ, ਰਲ-ਮਿਲ ਕੇ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਪੂਰਨ ਆਸਰੇ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸਾਡੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿਗੜ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਸ਼ੌਂਕ ਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਅੰਨ੍ਹਾਂ ਕਰ ਸੁੱਟਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਇਕ ਖਿਡੋਣਾ ਸਮਝ ਬੈਠੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ, ਕੋਈ ਰਾਤ ਵੇਲੇ, ਕੋਈ ਪੰਜ ਵੇਲੇ, ਕੋਈ ਐਤਵਾਰ, ਕੋਈ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ, ਕੋਈ ਮੰਗਵਲਾਰ ਤੇ ਕੋਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਖੇਡ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਖੇਡ ਨੂੰ ਹੋਰ ਖੇਡਾਂ ਵਾਂਗ ਸਮਝੀ ਬੈਠੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਸੁਣਿਆ ਸੁਣਾਇਆ ਹੋਰ ਕੰਮਾਂ ਵਾਂਗ ਇਕ ਕੰਮ। ਮਤਲਬ ਇਹ ਕਿ ਸਾਡਾ Religion (ਧਰਮ) ਵੀ ਇਕ Compartment (ਕਮਰੇ) ਵਿਚ ਬੰਦ ਹੈ। ਇਕ ਟੁਕੜਾ ਹੈ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕਈ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਾਂਗ। ਜਿਵੇਂ ਬੁਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਰੋਟੀ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਸਕੂਲ ਜਾਂ ਦਫਤਰ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਜਾਂ ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਸਿਨੇਮੇ ਤੇ ਹੋਰ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ 'ਕੰਮ' ਵੀ ਕਰ ਛੱਡਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਇਕ ਇਕ ਬੰਦੇ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਸਨਿਮਰ ਪੈਗਾਮ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਕੰਮ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਸਵਾਲ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਇਸ ਤੋਂ ਕੇਵਲ ਹੇਠਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਿਸੇ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਹੈ, ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਹੈ

ਤੇ ਪੂਰਨ ਸਮਰਥ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇਕ ਇਕ ਪਲ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਹੈ ਸਗੋਂ ਉਸ ਵਿਚ ਤੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਭੇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਭੇਦ ਹੈ ਤਾਂ ਆਕੜ ਦਾ। ਸਾਡੀ 'ਮੈਂ' ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ, ਆਓ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀਏ ਇਹ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ALMOST ALWAYS (ਸਰਾਸਰ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਚਰਣ-ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੋੜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਧਰਮ ਜਾਂ Religion ਕੀ ਹੈ? ਜੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਅੱਲੜੂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲੱਗੀ ਹੈ, ਉਹ Negatively [ਨਾਂਹ ਵਿਚ] ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ। ਮਤਲਬ ਇਹ ਕਿ ਧਰਮ ਕੀ ਨਹੀਂ?

(੧) ਕੇਵਲ ਰਾਮ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਰੱਟਾ ਲਾਣਾ ਧਰਮ ਨਹੀਂ।

(੨) ਕੇਵਲ ਧਰਮ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਪਾ ਲੈਣੇ ਧਰਮ ਨਹੀਂ।

(੩) ਕੇਵਲ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਆਉਣਾ ਧਰਮ ਨਹੀਂ।

(੪) ਕੇਵਲ ਧਰਮੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੜ੍ਹ ਛੱਡਣੀਆਂ ਜਾਂ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣ ਜਾਂ ਕਰ ਲੈਣੇ ਧਰਮ ਨਹੀਂ।

(੫) ਕੇਵਲ ਧਾਰਮਿਕ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਬਣਾ ਲੈਣੀਆਂ, ਕੇਵਲ ਧਾਰਮਿਕ ਰਸਾਲੇ ਛਾਪ ਲੈਣੇ ਧਰਮ ਨਹੀਂ।

ਜਦੋਂ ਤਕ POSITIVE SIDE (ਹਾਂ ਵਿਚ) ਤੋਂ ਇਸ ਹਰ ਕਰਮ ਵਿਚ ਮਨ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਆਪ ਮਿਟਾ ਕੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦਾ ਸ਼ੋਕ ਰੱਖ ਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਨਾ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਹਰ ਘੜੀ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਯਾਦ ਵਿਚ ਜੁੜ ਕੇ ਓਹੋ ਵਰਤਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਜੋ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਵ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੱਚਾਈ 'ਤੇ ਪਰਖਣ ਤੇ ਠੀਕ ਹੋਵੇ। ਕਰਵਾਣ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਆਸੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਰੀਤਾਂ ਨਾਲ ਧਰਮੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਪਰ ਜੇ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਰੀਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰਲੇ ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਪਵਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਈਏ, ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਦੀ ਕੋਈ ਰੀਤ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਅਪਰਾਧੀ ਜਾਹਲ ਦਾ ਇਹ Analysis

(ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ) ਠੀਕ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਾਚੀਜ਼ ਕੁੱਤਾ ਹਾਂ—ਉਹ ਵੀ ਗੰਦਗੀ ਤੇ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਬਿਲਕੁੱਲ ਨਾਸਮਝ ਹਾਂ ਪਰ ਜੋ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮਤਿ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਲਿਖਾਂਦੇ ਹਨ ਲਿਖ ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ।

ਜਦੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਵਿਚ ਤੇ ਹਰ ਘੜੀ ਹਰ ਪਲ ਤੇ ਹਰ ਗੱਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਤਾਂ ਆਪ ਹਿਸਾਬ ਲਾਓ ਕਿ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਹੈਰਾਨੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮੀ ਜਾਂ ਅਧਰਮੀ ਬੰਦੇ ਇਹ ਸਮਝ ਬੈਠੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਬਾਹਰਲੇ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਕਰਮਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ੁੱਭਿਤ ਹਨ, ਉਹ ਧਰਮੀ ਹਨ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਬਾਹਰਲੇ ਕਰਮ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹਨ ਉਹ ਅਧਰਮੀ ਹਨ।

ਅਸਲੀਅਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੰਝ ਨਹੀਂ

ਧਰਮੀ ਬੰਦੇ ਦਾ ਬਾਹਰੋਂ ਅੰਦਰੋਂ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਬਨਿਸਬਤ ਅਧਰਮੀ ਬੰਦੇ ਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਧਰਮੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਮੇਲ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਪਰ ਧਰਮੀ ਦਾ ਇਤਬਾਰ ਕਰਕੇ ਧੋਖਾ ਖਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਰਮ ਠੀਕ ਵਸਤੂ ਨਹੀਂ। ਅਧਰਮੀ ਦਿਸਣ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਅੰਦਰੋਂ ਕੁਝ ਚੰਗਿਆਈਆਂ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਧਰਮੀ ਰਹਿਣਾ ਹੀ ਠੀਕ ਹੈ।

ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਇਕ vicious circle (ਦੁਸ਼ਟ ਚਕੋਰ) ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਧਰਮੀ ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਰੀਤਾਂ ਦੀ ਆਕੜ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੈ। ਅਧਰਮੀ ਇਹ ਸਮਝ ਬੈਠਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਧਰਮ ਤੋਂ ਐਵੇਂ ਹੀ ਵੱਲ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਧਾਰਮਿਕ ਇਸ਼ਟ ਤੇ ਹੋਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ CLEARLY (ਸਾਫ਼ ਸਾਫ਼) ਸਮਝ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਧਰਮ ਅਸਲ ਵਿਚ ਨਾਂ ਹੈ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਾ। ਸੋ ਅਧਰਮੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੇ ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਅਮਲ ਠੀਕ ਕਰ ਲਵਾਂ ਤਾਂ ਧਰਮ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਕੀ ਹੈ? ਐਵੇਂ ਵਹਿਮ ਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਨਦਿਸ਼ਟ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੂਰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ।

ਆਓ, ਹੁਣ ਧਰਮੀ ਬੰਦੇ ਲਈ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਦੇਖੀਏ । ਉਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ—

੧. ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਨਾਲ ਮਿੱਠਾ ਬੋਲੇ ।

੨. ਹਰ ਵਕਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਅੰਗ ਸੰਗ ਸਮਝ ਕੇ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਚ ਟੁਰੇ ।

੩. ਸਭ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਾਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰੇ ।

੪. ਨਫਰਤ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਾ ਕਰੇ ।

੫. ਈਰਖਾ ਕਦੇ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਨਾ ਲਿਆਵੇ ।

੬. ਹਰਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਵੱਲ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਕਰੇ ।

੭. ਪਰਾਈ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਭੈਣ, ਧੀ ਜਾਂ ਮਾਂ ਸਮਝੇ ।

੮. ਗ਼ਰੀਬ, ਅਮੀਰ, ਛੋਟਾ ਵੱਡਾ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦਾ ਜਾਂ ਦੂਜਾ, ਇਹ ਸਭ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇ ।

੯. ਨਿੰਦਾ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਾ ਕਰੇ ।

੧੦. ਨਿੰਦਾ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਾ ਸੁਣੇ ।

੧੧. ਫਜ਼ੂਲ ਝੱਖਾਂ ਮਾਰਨ ਵਿਚ ਵਕਤ ਨਾ ਜਾਇਆ ਕਰੇ, ਕੇਵਲ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਸਿਫਤ ਸਲਾਹ ਕਰੇ ।

੧੨. ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਗ਼ਰੀਬ ਦੁਖੀਏ ਦਾ ਮਦਦਗਾਰ ਹੋਵੇ ।

੧੩. ਸੁੱਚੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਕਰੇ ਤੇ ਵੰਡ ਕੇ ਖਾਏ ।

੧੪. ਹਰ ਇਕ ਧਰਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰੇ ।

੧੫. ਹਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ ਰਹੇ ਤੇ ਜੋ ਸਾਹਿਬ ਕਰ ਦੇਣ ਉਹ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਮੰਨ ਲਵੇ ।

੧੬. ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ ਵੀ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਸਮਝੇ ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਕੁਝ ਨਾ ਲਾਏ ।

੧੭. ਬੁਰਿਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਚੰਗਾ ਵਰਤੇ ।

੧੮. ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹੇ ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਅਹਿਸਾਨ ਨਾ ਜਤਾਏ ।

੪੬.

ਸਗੋਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਮਝੋ ਕਿ 'ਸੇਵਾ' ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ ।

੧੯. ਪਰਉਪਕਾਰ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤਿਆਰ ਰਹੋ, ਸਗੋਂ ਲੋੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ।

੨੦. ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਣਾ ਰਹੇ ਤੇ ਸਭ ਕੁਝ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਰਹਿਮਤ ਸਮਝੋ । IN BRIEF ਕਾਮ, ਕਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ ਤੇ ਅਹੰਕਾਰ ਤੇ ਪੂਰਾ ਕਾਬੂ ਪਾਵੋ ।

ਅਸੀਂ ਦੇਖਾਂਗੇ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਰ ਇਕ ਲਈ ਸੁਖ-ਦਾਈ ਹਨ ਅਤੇ ABSOLUTELY HARMLESS (ਬਿਲਕੁਲ ਲਾਭਦਾਇਕ) ਹਨ ਪਰ ਅਧਰਮੀ ਜਾਂ ਨਾਸਤਿਕ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਕਰਨਾ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਨਾਲੇ ਜੇ ਕੰਮ ਸਾਰੇ ਠੀਕ ਹੋਣ ਡੇ ਰੱਬ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਕਿਥੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ । ਰੱਬ ਨੂੰ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਕਰੀਏ । ਮੁਸ਼ਕਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਨਿਰੀ ਚੰਗਿਆਈ ਕੋਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਜੇ ਕਰ ਸਕੇ ਤਾਂ ਆਕੜ ਵਿਚ ਤਬਾਹ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨਿਰੀ ਚੰਗਿਆਈ ਦੀ ਲੋੜ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਸਾਕਤ ਨੂੰ । ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਦੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਫਸਦਾ ਹੈ :—

੧. ਜਦੋਂ ਨੌਕਰ ਨਾਲ ਚੰਗਾ ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ Patronizing ATTITUDE (ਮਾਤਹਿਤ ਪ੍ਰਵਰੀ ਦਾ ਸੁਭਾ) ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨਸਾਨੀ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਚੰਗੇ ਮਾਲਕ ਹੋਣ ਦੀ ਆਕੜ ਵਿਚ ।

੨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਮੀਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇ । ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਰੋਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

੩. ਜਦੋਂ ਉਹ ਦਯਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਆਕੜ ਯਕੀਨ ਕਰਾਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਚੰਗਾ ਹੈ ।

੪. ਜਦੋਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕੀਂ ਉਸ ਨਾਲ ਪਿਆਰ

ਕਰਨ। ਜਦੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣਾ ਸੁਭਾਵ ਬਦਲ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

੫. ਅਨਦਿੱਸਦੀਆਂ ਬੇਇਨਸਾਫੀਆਂ ਤੇ ਬੇਈਮਾਨੀਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਸਦੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਵੇਲੇ ਉਹਦਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੈ ਕਿ ਚੰਗਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਕਿਉਂ? ਪਤਾ ਨਹੀਂ) TRUTH in all circumstances (ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੱਚਾਈ) ਉਸ ਨੂੰ ਅਜੀਬ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।

ਸੱਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ MORALITY (ਨੈਤਿਕਤਾ) ਤੇ RELIGION (ਧਰਮ) ਇਕੋ ਸੱਚਾਈ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਹਨ। ਧਰਮ ਦੇ ਬਗ਼ੈਰ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਦਰੱਖਤ ਹੋਵੇ ਜੜ੍ਹ ਦੇ ਬਗ਼ੈਰ ਤੇ ਧਰਮ ਬਗ਼ੈਰ ਚੰਗਾ ਕੰਮ, ਉਸ ਦਰੱਖਤ ਵਾਂਗ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਫਲ ਕਦੇ ਨਾ ਲੱਗੇ।

ਹੁਣ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅੰਗ ਹੈ 'ਨਿਮਰਤਾ'। ਜੁੜਵਾਂ ਅੰਗ ਹੈ ਨਿਰਮਾਣਤਾ Absence of Vanity ਸਾਕਤ ਲੋਕ ਜਾਂ ਨਾਸਤਿਕ ਲੋਕ ਇਸ Special aspect (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਹਿਲੂ) ਦਾ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਨਾਲ ਇਕ Set of principles (ਅਸੂਲ) ਬਣਾਏ ਹਨ ਜੋ ਇਕ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਹਵਾ ਦੀ ਝੰਕ ਨਾਲ ਢਹਿ ਪੈਣਗੇ। ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਰੱਬ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਸਮਝ ਕਿਵੇਂ ਆਵੇਂ? ਪਹਿਲਾਂ ਹਉਮੈਂ ਟੁੱਟੇ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗੇ। ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਰੱਬ ਦਾ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਤੇ ਸਾਡੀ ਆਕੜ ਵੀ ਬਣੀ ਰਹੇ।

ਜਿਤਨੇ Aspects (ਪਹਿਲੂ) ਅਸੀਂ ਦੇਖੇ ਹਨ ਕਿ ਧਰਮੀ ਬੰਦੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ, ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ Attributes (ਗੁਣਾਂ) ਦਾ ਸਰੂਪ ਹਨ। ਜੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਵੱਖਰਾ ਲੇਖ ਭੇਟਾ ਕਰਾਂਗਾ ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਧਰਮੀ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ Department ਨਹੀਂ।

ਇਹ ਤਾਂ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੁੱਖ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਕਾ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੁਸੀਬਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਹਰ ਸੱਚਾਈ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਅਕਲ ਵਿਚ ਪਰਖੀ ਜਾਏ। ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਪਰਖ ਸੱਚਾਈ ਦੇ ਰਾਹਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਏ।

CHARACTER BASED ON GOD'S ATTRIBUTES

੧. ਮਿੱਠ ਬੋਲੜਾ।
੨. ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ
੩. ਈਰਖਾ ਰਹਿਤ ਜੀਵਨ।
੪. ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ, ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ।
੫. ਕਾਮ, ਪਰਾਈ ਇਸਤਰੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ।
੬. ਵਿਤਕਰਾ-ਰਹਿਤ ਜੀਵਨ।
- ੭ ਨਿੰਦਿਆ ਨਾ ਕਰਨੀ, ਨਾ ਸੁਣਨੀ।
੮. ਗ਼ਰੀਬ ਨਿਵਾਜ਼ੀ, ਵੰਡ ਛਕਣਾ।
੯. ਸਭ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ।
੧੦. ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਰਾਜ਼ੀ ਰਹਿਣਾ।
੧੧. ਬੁਰੇ ਦਾ ਭਲਾ।
੧੨. ਸੇਵਾ ਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ।
੧੩. ਨਿਮਰਤਾ।
੧੪. ਆਪਾ ਵਾਰਨਾ।
੧੫. ਧਰਮ ਦਾ ਆਸ਼ਾ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਹਰ ਹਾਲ ਵਿਚ।
੧੬. ਮੌਤ, ਸਾਡੀ ਪਰਮ-ਮਿੱਤਰ।

ਸ਼ਾਇਦ ਅਧਰਮੀ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਹੀ ਮੈਂ ਬਹੁਤਾ Criticise (ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ) ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ 'ਧਰਮੀ' ਬੰਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਧਰਮ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵੇਖੋ ਮੇਰਾ ਹਾਲ ਮੈਂ ਧਰਮੀ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਮੇਰੇ ਘਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ, ਭਾਈ ਜੀ ੨੪ ਘੰਟੇ

ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਕੋਠੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਹੈ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਵੀ ਉੱਠਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਵਿਉਪਾਰ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਝੂਠ ਬੋਲਦਾ ਹਾਂ, ਪੈਸੇ Illegitimate (ਨਵਾਜ਼ਬ) ਕਮਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਪੈਸੇ ਜੋੜਨ ਦੀ ਧੁੰਨ ਵਿਚ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਜੋ ਦਇਆ ਕਰਾਂ, ਤਾਂ ਮਾਣ ਫੈਲਾਣ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਹਰ ਇੱਟ 'ਤੇ ਲਿਖਵਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਤਨਾ ਦਾਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਸੁਣੋ ਮੇਰਾ ਹਾਲ। ਇਕ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਦਿਲ ਦੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੋ ਗਈ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਘਬਰਾਹਟ ਪੂਰੀ ਸੀ ਤਾਂ ਇੰਝ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਦਿਨ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ; ਪਰ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਆਰਾਮ ਆਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਤੇ ਮੈਂ ਬਚ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਮਿਲਣ ਆਏ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਜੋ ਸਾਹਿਬ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤੁਹਾਡੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਮੰਨ ਲਿਆ ਤੇ ਸੁਣ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੋਈ। ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਨਫਰਤ ਕੱਢ ਦਿਓ ਤੇ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਯਾਦ ਕਰੋ, ਆਪ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਠੀਕ ਠਾਕ, ਸੁਖੀ ਰਵੋਗੇ। ਮਜਾ ਆ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ, 'ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ'। ਕੁਝ ਦਿਨ ਗੁਜ਼ਰੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬੋਲਣ ਜੋਗਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸਾਂ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਜੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਦੇ ਮੁਹੱਲੇ ਵਾਲੇ ਦੂਜੇ ਧਰਮ ਦੇ ਲੋਕ ਸਾਰੇ ਮਰ ਜਾਣ ਜਾਂ ਇਥੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪੱਕਾ ਚੈਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ ਉਹ ਪਿਆਰਾ ਜਿਸ ਮੈਨੂੰ ਨਫਰਤ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਇਹ ਨਫਰਤ ਥੋੜ੍ਹੀ ਹੈ? ਇਹ ਤਾਂ ਸੱਚਾਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਮੇਰਾ Business (ਵਿਉਪਾਰ) ਨਹੀਂ ਵਧਣ ਦਿੰਦੇ। ਉਸ ਪਿਆਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪ ਦਾ ਤਾਂ ਵਕਤ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਆਪ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਯਮ ਧਾਰਿਆ ਸੀ। ਦੱਸੋ, ਜੇ ਉਹ ਤੁਹਾਡਾ ਪਿਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਉਹ ਖੁਸ਼ ਹੋਏਗਾ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦੂਜੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਨਫਰਤ ਕਰਦੇ ਹੋ? ਮੈਂ ਚੁੱਪ!

ਇਕ ਹੋਰ ਮੇਰੀ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹਾਲਤ ਦੀ ਗੱਲ। ਮੈਂ Business
40,

(ਵਿਉਪਾਰ) ਵਿਚ ਚੋਰੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਰਿਸ਼ਵਤ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਧੋਖੇ ਕਰਕੇ ਪੈਸਾ (ਤੇ ਦੁੱਖ) ਵਧਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਇਕ ਪਿਆਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ ਤੁਹਾਡੀ ਇਬਾਦਤ ਕਿਹੜੇ ਕੰਮ ? ਆਪ ਜਦੋਂ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹੋ ਸਭ ਕੁਝ ਆਪਣੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਉਲਟ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਉਸ ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਤਾਂ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਫੇਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਸੁੱਖ ਨਹੀਂ।” ਮੈਨੂੰ ਵਾਕਈ ਸ਼ਰਮ ਆਈ ਪਰ ਮੈਂ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਾਂ। ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕਦਾ, ਬੇਈਮਾਨੀ ਦਾ। ਕੋਈ ਰੱਬ ਨੂੰ ਕਹਵੇ ਕਿ ਮੇਰੀ ਆਕੜ ਤੇ ਮੇਰਾ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਮਾਲ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਰਹਿਣ। ਉਹ ਰੱਬ ਵੀ ਆ ਜਾਏ, TRUTH (ਸੱਚਾਈ) ਵਾਲਾ ਰੱਬ ਤਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਆਏਗਾ। ਹਾਂ, ਮਾਇਆ ਦੇ ਫਰੇਬ ਹੇਠ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਧਰਮ ਨੂੰ ਅਧਰਮ ਬਣਾ ਕੇ ਫੈਲਾਣ ਵਾਲੇ, ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। RESULT (ਨਤੀਜਾ) ਧਰਮ ਹੋਰ ਬਦਨਾਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਓ, ਸੱਚਾਈ ਲੋੜੀਏ ਆਪਾ ਮਾਰ ਕੇ।

P. S. IN CONCLUSION (ਨਿਚੋੜ)।

ਇਸ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਦਾ ਉਦੇਸ਼

ਨਾ ਭੁਰੂ ਨੂੰ, ਨਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਤੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਜਤਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਤਰੀਕਾ ਧਰਮੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਹਰ ਘੜੀ ਸੁੱਖ, ਸ਼ਾਂਤੀ, ਆਰਾਮ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਕੁਝ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲਈ, ਕਈ ਅਭੰਬਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਸੁਖ ਲਈ, ਕੋਈ ਵਣਜ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਵਡਿਆਈਆਂ ਲਈ। ਇਹ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ Interest (ਹੱਕ) ਵਿਚ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਆਰਾਮ ਲਈ ਹੈ। ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ Result (ਨਤੀਜਾ) ਸਾਰੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਸਾਰੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੀ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਹੈ।

ਹੋਏਗਾ ਤਾਂ, ਜੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਮਾਰਾਂਗੇ। ਜੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਨਹੀਂ ਮਾਰਾਂਗੇ ਤਾਂ Religion (ਧਰਮ) ਦਾ ਕੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਦਾ ਅਸਲ ਮਤਲਬ ਹੀ ਹੈ—ਆਪਾ ਮਾਰਨਾ। ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੈ, ਹਉਮੈ ਦਾ ਨਾਸ਼।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ

(ਇਹ ਤਾਂ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੀਆਂ ਨੀਹਾਂ ਪੱਕੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਆਪਾ ਵਾਰਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ ਜੋ ਕੋਈ ਕਰ ਲਵੇ ਜਾਂ ਇਉਂ ਕਰੇ, ਕਿਸੇ ਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋ ਜਾਏ !)

ਕਈ ਵੀਰ ਤੇ ਭੈਣਾਂ ਇਸ ਲੇਖ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਤੇ ਮੇਰੀ ਮੂਰਖਤਾ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਕੇ ਖੂਬ ਹੱਸਣਗੇ ਪਰ ਮੇਰੀ ਸਨਿਮਰ ਤੇ ਇਹ Full of yearning (ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ) ਬੇਨਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ Insist (ਅੜੀ) ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ ਕਿ ਜੋ ਮੈਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਹਾਂ, ਉਹ ਇਤਨਾ obvious (ਅਨੁਕੂਲ) ਨਹੀਂ, ਜਿਤਨਾ ਸ਼ਿਰਲੇਖ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੋੜ ਤਰੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ "ਕਥਨਾ ਕਰੜਾ ਸਾਰ" ਦੀ ਵਾਰਨਿੰਗ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਕਾਲਖ ਮੜਨੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਫੇਰ ਜੇ ਕਾਲਖ ਹੀ ਮਲਣੀ ਸੀ ਤਾਂ ਭਾਈ ਲੱਧੇ ਵਾਂਗੂ ਮਲਦੇ, ਜੇ ਬਦਨਾਮ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਮੀਰਾਂ ਬਾਈ ਵਾਂਗੂ ਹੁੰਦੇ, ਜੇ 'ਹੋਛੀ ਮਤ ਵਾਲੇ' ਅਖਵਾਣਾ ਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕਬੀਰ ਵਾਂਗੂ ਅਖਵਾਂਦੇ, ਜੇ "ਨੀਚ ਕਰਤੂਤਾਂ ਵਾਲੇ" ਬਣਨਾ ਸੀ ਤਾਂ ਰਵਿਦਾਸ ਚਮਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ, ਜੇ ਝੱਲੇ ਬਣਨਾ ਸੀ ਤਾਂ ਘਨੱਈਏ ਵਾਂਗੂ ਬਣਦੇ, ਜੇ ਨਿਥਾਵਾਂ ਅਖਵਾਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਅਮਰੂ ਬਣ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਚਮਟੇ ਰਹਿੰਦੇ, ਤੇ ਜੇ "ਸਿੰਘ" ਬਣ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਲਣਾ ਤਾਂ ਭਾਈ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਹੀ ਬਣੇ ਰਹਿੰਦੇ, ਫਰੀਦ ਵਰਗੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ, ਭਾਈ ਤਿਲਕ ਵਰਗੇ ਸਿੱਖ ਹੀ ਬਣੇ ਰਹਿੰਦੇ, ਨਾਮਦੇਵ ਵਰਗੇ ਛੀਂਬੇ, ਸਦਨੇ ਵਰਗੇ ਨਾਈ ਹੀ ਬਣੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਮਤਲਬ ਇਹ ਕਿ ਸਾਡਾ ਮਹਾਨ ਧਰਮ Doubtlessly (ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ) ਮਹਾਨ ਹੈ, ਮਹਾਨ ਸੀ, ਮਹਾਨ ਰਹੇਗਾ, ਓਦੋਂ ਤੱਕ ਜਦ ਤੱਕ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਕਾਇਮ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਬਿਲਕੁੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੇਵਲ ਪਗੜੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਦਾੜ੍ਹੀਆਂ ਰੱਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਕੜੇ, ਕੱਛੇ

ਤੇ ਕੇਸ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹੋਣਗੇ, ਤੇ ਕਿਰਪਾਨਾਂ ਪਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ,
ਉਹ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰ ਮਹਾਨ ਹੋਇਆ ਕਰਨਗੇ।

“ਆਓ ਇਸ ਭੁਲੇਖੇ ‘ਚੋਂ’ ਸਦਾ ਲਈ ਨਿਕਲ ਜਾਈਏ”

ਇਹ ਬਾਣੀ ਦਾ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਦਾ, ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਜਾਣ-
ਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਸਾਫ਼ ਤੇ (ਸਪੱਸ਼ਟ) ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਕਿ (1) ਅਮਲਾਂ ਦੇ
ਹੋਣਗੇ ਨਬੇੜੇ ਜਾਤ ਕਿਸੇ ਪੁੱਛਣੀ ਨਹੀਂ, (2) ਖਾਲਸਾ (Pure-ਖਾਲਸਾ)
ਮੇਰੇ ਰੂਪ ਹੈ ਖਾਸ। ਖਾਲਸਾ ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰਾ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਣੀ
ਭੇਖ, ਝੂਠਾ ਵੇਸ, ਅਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਦਿਖਾਵੇ ਨੂੰ ਸਭ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ
ਵਾਸਤੇ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕਰ ਲਈਏ ਕਿ ਉਹ ਸਾਨੂੰ
ਵੀ (ਇਕੋ ਜੇਹਾ ਲਾਗੂ) ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੂਰਾ ਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਚੇਲਿਆਂ
ਦਾ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਉਸ ਦੀ ਕਰੜੀ ਆਗਿਆ ਉਸ ਦੇ ਨੇੜੇ
ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ Strict ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਬਿਲਕੁੱਲ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ
ਲਈ ਇਕ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਝਲਕ ਵੀ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਰੋਸ਼ਨ-ਮੁਨਾਰਾ ਹੈ।
ਇਸ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋ ਕੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦਾ
ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਸਿੱਖ ਹੋਵਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੋਵਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਮੁਸਲਮਾਨ
ਹੋਵਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਵੈਸ਼ਨੋ ਹੋਵਾਂ, ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਹੋਵਾਂ, ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ
ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਆਗਿਆ ਵਿਚ ਰਹਵਾਂ। ਜੇ ਇਹ ਕਰ ਸਕਾਂ—ਜੇ
ਰਹਿਮਤ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣ ਸਕਾਂ, ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ
Flood light (ਪੁੰਜ ਰੋਸ਼ਨੀ) ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਹੈਰਾਨੀ
ਵੀ ਕੀ ਹੈ? ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ “ਬਲਿਓ ਚਰਾਗ”, ਅੰਧੇਰੇ
ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸੂਰਜਾਂ ਤੇ ਚੰਨਾਂ, ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਿਸ਼ਕਾਰਾ, ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖਾਂ
ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਮੋਟਣ ਹਾਰਾ।

ਆਉ ਜਰਾ (ਛਾਣਬੀਨ) ਤਾਂ ਕਰੀਏ ਕਿ ਇਤਨੇ ਵੱਡੇ ਸਮਰਥ
ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਅਸੀਂ ਦੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਫਿਰਦੇ
ਹਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਬਾਹਰਲੇ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ
ਤੱਕ ਹੀ ਮਹਿਦੂਦ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੀ ਹਾਲਤ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ

੫੩,

ਇਕ ਸਿਪਾਹੀ ਵਰਦੀ ਤਾਂ ਪਾ ਲਵੇ ਪਰ (ਡਿਊਟੀ) 'ਤੇ (ਹੁਸ਼ਿਆਰ) ਰਹਿਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਕੇ ਰੰਗ-ਰਲੀਆਂ ਮਨਾਂਦਾ ਰਹੇ ਪਰ ਇਹ ਯਕੀਨ ਸਮਝੀ ਬੈਠੇ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਵਰਦੀ ਪ੍ਰੈੱਸ ਹੋਈ ਹੋਈ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਲਾਘਾ ਤੇ ਤਨਖਾਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਇਮ ਹਨ।

Anatomy of a follower of Gurbani Phrase

(ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਰਚਨਾ)

ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ "ਮੈਂ ਗੁਰਬਾਣੀ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ" ਵਰਤਿਆ ਹੈ, "ਸਿੱਖ" ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ "ਸਿੱਖ" ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਹੁਣ ਇਹੋ ਹੀ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪਗੜੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਦਾੜ੍ਹੀ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ Trimmed (ਕੱਟਦਾ) ਹੀ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ "ਅੱਧਾ ਸਿੱਖ" ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਸਿੱਖ ਬਣਨ ਦਾ ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਜ਼ਰੂਰਤ ਇਹ ਹੈ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ ਬਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤਾਂ ਕਰੀਏ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਜਦੋਂ ਸਾਡੀ ਬਾਹਰਲੀ ਰਹਿਤ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ ਵੀ ਆਪਸ ਵਿਚ Classes ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ (1) ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ, ਗੈਰ-ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ (2) ਜਥੇ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਦੂਜੇ (3) ਮੀਟ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਨਾ ਖਾਣ ਵਾਲੇ (4) ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ, ਇਤਿਆਦਕ।

ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ "ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ" ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਇਕ ਅਨੱਖੀ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਕੀਤੇ ਬਗ਼ੈਰ ਇਹ ਜਾਣੀਏ ਕਿ ਇਹ ਮਾਲਕ ਦੀ ਰਹਿਮਤ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਗੁਰੂ ਦੇਹਧਾਰੀ ਨਹੀਂ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਮੂਰਖਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਨੁਕਸ ਕੱਢਣੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿਣਾ। ਸਾਨੂੰ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ :-

1. ਸਭ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਹੈ (ਭੇਦ ਭਾਓ ਬਗ਼ੈਰ)।

2. ਸਗਲ-ਰੇਣ ਬਣਨਾ ਹੈ।

3. ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਦੋਸਤ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦਾ ਭੇਦ ਭੁੱਲਣਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅਸੀਂ "ਸਿੱਖ" ਬਣ ਕੇ ਕੇਵਲ ਇਹ ਸਿੱਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਭ ਤੋਂ ਨੀਵੇਂ ਹਾਂ, ਸਭ ਦੇ ਸੇਵਕ ਹਾਂ

ਅਤੇ ਸਭ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਰਹਵਾਂਗੇ। ਅਫਸੋਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਿਚ ਬਹਿ ਕੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਉਲਟ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਨਾਲ (ਤੇ ਇਸ ਭੁਲੇਖੇ ਨਾਲ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ) ਦੂਸਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿੰਦਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਿੰਦਦਿਆਂ ਨਿੰਦਦਿਆਂ ਇਸ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ :—

“ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਹਾਨ ਸਿੱਖਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸਾਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ” ਦੂਜੇ ਮੱਤ ਇਹ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਇਹ (Contradiction-in-terms ਹੈ) ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਨ ਸਨ, ਪਰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਮਹਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਮੱਤ ਦੇ ਲੋਗ ਨੀਵੇਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਅਸੀਂ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕੇ (ਆਪਣੀ ਵਡਿਆਈ ਕੀਤੇ ਬਗ਼ੈਰ) ਹੀ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਿਖਾਣ ਵਾਲਾ ਮਹਾਨ ਹੈ। ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ “ਕੋਈ ਵੀ” ਮਹਾਨ ਹੈ। “ਸਿੱਖ” ਕਿਸੇ ਭੇਖ ਦਾ ਜਾਂ ਵਰਦੀ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ। “ਸਿੱਖ” ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਬਣਾਣ ਦੇ ਮਹਾਨ ਯਤਨ ਵੇਲੇ ਵੀ ਸਿਰ ਮੰਗੇ ਪਰ Voluntary (ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ) ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤੇ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਪਠਾਣ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤੇ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ। ਮਤਲਬ ਇਹ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ Actions (ਕੰਮਾਂ) ਨੂੰ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਬਾਹਰਲੀ ਰਹਿਤ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ, ਉਥੇ ਅੰਦਰਲੀ ਸੁੱਚਤਾ ਤੇ 'ਮੋਹ ਸੌ ਗ਼ਰੀਬ ਕਰੋਰ ਪਰੇ ਹੈ' ਵਾਲੀ ਨਿਮਰਤਾ ਨੂੰ ਅਪਨਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਣਿਆ। ਬਾਹਰਲੀ ਰਹਿਤ ਬੇਸ਼ੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਪਰ ਵਿਚ ਵੀ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਵੱਸੇ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਅਸਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਨੂੰ ਇਵੇਂ ਮੋੜਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ ਹੋਣਾ ਹੈ “ਓਇ ਸਿਰ ਕੱਜ ਕੇ ਆ” ਉਹ ਸਿਰ

ਤਾਂ ਕੱਜ ਲਏਗਾ ਪਰ ਸੋਚੇਗਾ ਕਿ ਕਿੱਥੇ ਗਿਆ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ' ਨਾਨਕ ਫਿਕੈ ਬੋਲਿਐ ਤਨੁ ਮਨੁ ਫਿਕਾ ਹੋਇ ॥''

ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨੇ ਇਤਨੀਆਂ ਸਾਫ਼ ਤੇ ਸੋਹਣੀਆਂ ਲੀਹਾਂ ਪਾਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਗਲਤ ਰਾਹ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ ਪਰ ਅਸੀਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। "ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਇਹ ਕੀਤਾ", ਆਦਿ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। "ਫਰੀਦਾ ਜੋ ਤੈ ਮਾਰਨਿ ਮੁਕੀਆਂ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨ ਮਾਰੇ ਘੁੰਮਿ ॥ ਆਪਨੜੈ ਘਰਿ ਜਾਈਐ ਪੈਰ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੁੰਮਿ ॥" ਸਾਡਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਗਹਿਣਾ ਜੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ੩ ਹਿੱਸੇ ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਸਾਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਗਏ ਸਨ 'ਉਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਸਿਦਕ ਨਾਲ ("ਮੰਝ ਨਿਮਾਣੀ ਇਕ ਤੂੰ") ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰ ਗਏ, ਅਸੀਂ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਸ ਅਨੰਦ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ (ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ) ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੱਤੀ ਉਸ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਬੇਮੁੱਖ ਹੋਏ, ਜਿਸ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਸਾਨੂੰ ਮੰਗਣਾ ਸਿਖਾ ਗਏ, ਅਸੀਂ ਭੁੱਲ ਗਏ "ਹਮ ਕੀਰੇ ਕਿਰਮ ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਣਾਈ ਕਰਿ ਦਇਆ ਨਾਮੁ ਪਰਗਾਸਿ ॥" ਜਿਸ ਸੀਤਲਤਾ ਨਾਲ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣਾ ਤੇ ਜਿਸ ਆਪਾ ਵਾਰਨ ਵਾਲੀ ਗਰੀਬੀ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਸਿਖਾ ਗਏ ਉਸ ਵੱਲ ਅਸੀਂ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਸ ਤੀਬਰਤਾ ਨਾਲ ਜੁਲਮ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਲਵਾਰ ਉਠਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, ਅਸੀਂ ਗ਼ੈਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ। ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ, ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦੁਖ ਮੋਟਣ ਵਾਲੇ ਦਰਸ਼ਨ, ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਖੰਡੇ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਰਨ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਵੱਲ ਅਸੀਂ ਕੇਵਲ ਨਾ-ਮਾਤਰ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨਾ-ਮਾਤਰ "ਸਿੱਖ" ਜਾਂ "ਸਿੰਘ" ਰਹਿ ਗਏ। ਸਾਡਾ 'ਨਿਆਰਾਪਨ' ਕੇਵਲ ਪਗੜੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਆਓ! ਹੁਣ ਉੱਠੀਏ, ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਨਾ ਕਹਿਣਾ

ਪਏ.

ਪਏ ਕਿ ਸਿੱਖ ਚੰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਕੇ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸਭ ਦੀ ਕੇਵਲ ਸੇਵਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਜੋ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਕਹਿਣਾ ਪਵੇ ਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਜਾਂ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੋ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ Honesty, Devotion (ਇਮਾਨਦਾਰੀ, ਸੇਵਾ-ਭਾਵ) ਅਤੇ Selflessness (ਬੇਗਰਜ਼ੀ) ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਹ ਕੰਨ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਿੱਖ ਇਹ ਮਾਣ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਇਹ ਹੀ ਸੋਚਣ "ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਵਡਿਆਈ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ।

ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਪਰ ਇਹ ਯਕੀਨ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਚੰਗਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈ ਕੇ ਤਾਂ ਇਹ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਜੇ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਪੰਡਤ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲੋਂ ਮਤਿ ਲੈ ਕੇ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਨਿਸ਼ਚੇ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਕੇਵਲ ਸਾਡੇ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਹਰ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਧਰਮੀ ਅਸੂਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਨੀਚ ਸਦਾਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਚੋਣਵੇਂ ਮੁੱਢਲੇ ਅਸੂਲਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਮਾਰੀਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਚਾਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਦਾ ਹਾਂ ।

1. Devotional (ਸ਼ਰਧਾ) ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸਿਰ ਦੇਣਾ, ਹੁਕਮ ਮੰਨਣਾ, ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ, ਸਿਦਕ ਰੱਖਣਾ, ਨਿਮਰਤਾ, ਸੰਤੋਖ ਰੱਖਣਾ ।

2. Ritual (ਰਵਾਇਤੀ) ਵਰਦੀ ਪਾਉਣੀ ਤੇ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਰਹਿਤਾਂ ਰੱਖਣੀਆਂ ।

3. Functional (ਕੰਮ ਕਾਜ) ਸੇਵਾ, ਕੁਰਬਾਨੀ, ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਨਿੰਦਾ ਤੋਂ ਬਚਣਾ, ਦਯਾ ਕਰਨੀ—ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਅਹੰਕਾਰ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਣਾ ।

4. Unmotivated faith ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ੇ ਰਹਿਣਾ ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ Ritual (No 2) ਦੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ।
ਭਾਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਪਾਗਲ ਕਰੋ ਮੈਂ ਤਾਂ "ਵਹਦੀ" ਵਾਲੇ ਕਕਾਰ, ਬਾਣੀਆਂ
ਪੜ੍ਹਨੀਆਂ (ਕੇਵਲ ਪੜ੍ਹਨੀਆਂ) ਅਤੇ ਬਾਹਰਲਾ ਰੇਖ ਸਿੱਖ ਦਾ ਬਣਾ
ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਸੌਖਾ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ
ਮਨ ਵਿਚ "ਲੇਖੇ ਵਰਤੇ" ਦੇ Basis (ਆਧਾਰ) 'ਤੇ ਇਹ ਬਹਿ ਜਾਏ
ਕਿ ਕੇਵਲ ਇਹ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਅਸੀਂ ਖਰਵਾਨ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ !

ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੈ ਸਿਰ ਦੇਣਾ (ਪ੍ਰਣ ਨਾਲ) ਅਤੇ ਸਿਰ ਦੇ
ਕੇ ਫਿਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹਾਫ਼ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ। ਮਨ ਨਾਲ
ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਖਾਲਣੇ। ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਾਲ ਸਭ ਦੀ ਚਰਨ ਪੂਤ ਬਣਨਾ
ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਸਿਦਕ ਰੱਖਣਾ, ਕੇਵਲ ਸਿਦਕ ਫੀਆਂ ਦੇ ਮਿਸ਼ਾਣਾਂ ਦਿੰਦਾ
ਹਾਂ, ਇਕ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਤੇ ਇਕ ਕਿਸੇ American Christian priest
(ਅਮਰੀਕਨ ਖਾਦਰੀ) ਦੀ।

(ੳ) ਭਾਈ ਤਿਲਕੂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਸਿਦਕ
ਰੱਖ ਕੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ੋਭੀ ਦੀਆਂ ਭੇ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ Persuasions
(ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ) ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਵਰਨ ਦੇ ਝੂਠੇ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ।
ਜੋਗੀ ਉਸ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ
ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਮਾਨ ਭਵਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਅ) ਇਕ American priest (ਅਮਰੀਕਨ ਖਾਦਰੀ) ਨੇ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਲਾਡ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਸੋਚਿਆ ਜਦ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ
ਉਹ ਰੋਜ਼ੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਕ ਨਵੇਂ Project (ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ) ਫਿਰ ਉਸ
ਦੇ ਕ੍ਰਿਸਮੇ ਦੇਖੀਏ। ਉਸ ਇਕ ਨਵੇਂ Invalid Home (ਨਕਾਰਿਆਂ
ਦਾ ਆਸ਼ਰਮ) ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ ਵਿਭੂਤ ਬਣਾਈ ਤੇ ਪੈਸਿਆਂ ਬਗ਼ੈਰ
ਕੰਮ ਆਰੰਭ ਦਿੱਤਾ। ਬਹੁਤ Donations (ਸਹਾਇਤਾ) ਆਣ ਨਾਲ
ਕੰਮ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਸ Home (ਆਸ਼ਰਮ) ਵਿਚ
500 ਬੰਦਿਆਂ ਲਈ ਖਾਣ ਜੋਗਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਦੇ
Incharge (ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ) ਨੇ ਦਸ ਵਜੇ Priest (ਪਾਦਰੀ) ਨੂੰ ਕਿਹਾ
ਕਿ ਅੱਜ ਨਾ ਪੈਸੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਕੁਝ ਖਾਣ ਲਈ, ਕੀ 11 ਵਜੇ ਰੋਜ਼
ਵਾਂਗੇ ਰੋਟੀ ਦੀ ਘੰਟੀ ਵਜਾਣੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ? Priest (ਪਾਦਰੀ) ਨੇ

ਕਿਹਾ ਜ਼ਰੂਰ ਵਜਾਈ ਜਾਏ, ਅਜੇ ਤਾਂ ਘੰਟਾ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਲੰਗਰ ਇਨ-ਚਾਰਜ ਨੇ ਫੇਰ 10.15, 10.30, 10.45 ਤੇ 10.59 'ਤੇ ਫੇਰ ਪੁੱਛਿਆ। Priest (ਪਾਦਰੀ) ਦਾ ਇਹੋ ਉੱਤਰ ਸੀ। ਪਰ ਲੰਗਰ ਇੰਚਾਰਜ ਨੇ 11 ਵਜੇ ਘੰਟੀ ਨਾ ਵਜਾਈ Embarrassment (ਬਦਨਾਮੀ) ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ? ਪਰ ਠੀਕ 11 ਵਜੇ ਬਾਹਰਲੇ ਗੇਟ 'ਤੇ ਇਕ ਟਰੱਕ ਨੇ Horn (ਹਾਰਨ) ਵਜਾਇਆ ਤੇ 500 ਆਦਮੀਆਂ ਦੀ ਪੱਕੀ ਪਕਾਈ ਰੋਟੀ ਲੈ ਕੇ ਅੰਦਰ ਆਇਆ। ਇਹ ਰੋਟੀ ਕਿਸੇ Marriage-Celebration (ਵਿਵਾਹ ਦੀ ਰਸਮ) ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਇਸ ਲਈ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੇ ਖਾਣ ਆਉਣਾ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ 10.15 ਵਜੇ Telephone (ਟੈਲੀਫੋਨ) ਕੀਤਾ ਕਿ Accident (ਹਾਦਸਾ) ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਕੁਝ ਲੇਟ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। 10.30 ਵਜੇ ਕੁਝ ਆਦਮੀ ਮਰ ਆਏ ਹਨ ਇਸ ਲਈ Celebration (ਰਸਮ) ਅੱਜ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। 10.45 ਵਜੇ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਰੋਟੀ Home (ਆਸਰਮ) ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏ—(ਕਾਹੇ ਰੇ ਮਨ ਚਿਤਵਹਿ ਉਦਮ... ਤਾਂ ਕੈ ਰਿਜਕ ਆਗੇ ਕਥ ਧਰਿਆ)।

ਸਾਡਾ ਸਿਦਕ ਅੱਜਕੱਲ ਬਹੁਤ ਗਿਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਨ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਹਰ ਵੇਲੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਮੰਗਾਂ ਵਿਚ ਫਸੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਵੇਖਣ ਦਾ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨੇ ਸੋਝੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ ਉਹ ਅੱਜ ਕੱਲ ਵੀ ਆਪਣਾ ਸਿਦਕ ਰੱਖ ਸਕੇ ਹਨ। ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਜਾਨ ਦੇ ਕੇ ਰੋਕ ਲੈਣਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਣ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਚੁਕਮ 'ਤੇ ਚਲਣਾ, ਇਤਿਆਦਿਕ।

ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਇਕ Inevitable appendix (ਅਟੱਲ ਅੰਤਕਾ) ਬਣਾ ਕੇ ਇਹ ਸਮਝ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ appendix (ਅੰਤਕਾ) ਕਢਾਣ ਬਾਅਦ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਜੀ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਲੋੜ in itself (ਆਪਣੇ ਆਪ) ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਾਡੇ ਕੰਮ ਕਰਣ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਰਿਵਾਜਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਆਪ ਉਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਕੇ ਇਹ

ਮੰਨਣਾ ਪਏਗਾ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਰਾਹ 'ਤੇ ਸਾਡਾ Guide (ਰਹਿਬਰ) ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਪਾਲਕ ਹੈ। ਪਰ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਹਿੰਦੇ ਤਾਂ ਹਾਂ ਪਰ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ; ਤੇ ਜੇ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਕਹਿਣ ਸਿਦਕ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ :—

1. ਤੇਰੀ ਭਗਤਿ ਨ ਛੋਡਉ ਭਾਵੈ ਲੋਕ ਹਸੈ ।
2. ਕੋਈ ਭਲਾ ਕਹਉ ਭਾਵੈ ਬੁਰਾ ਕਹਉ ਹਮ ਤਨੁ ਦੀਓ ਹੈ ਢਾਰਿ ।
3. ਸੀਸ ਜਾਏ ਪਰ ਸਿਦਕ ਨਾ ਜਾਇ ।
4. ਪਹਿਲਾ ਮਰਣੁ ਕਬੂਲਿ ਜੀਵਣ ਕੀ ਛਡਿ ਆਸ ॥

ਹੋਹੁ ਸਭਨਾ ਕੀ ਰੇਣੁਕਾ ਤਉ ਆਉ ਹਮਾਰੈ ਪਾਸਿ ॥

ਸਾਡੇ ਸਿਦਕ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਗ ਹੈ ਨਿਮਰਤਾ ਤੇ ਸੰਤੋਖ ਕਿਉਂਕਿ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸਾਏ ਹੋਏ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ "ਨੀਵਾਂ" ਰਹੇ ਤੇ ਨੀਵਾਂ ਸਮਝੇ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਹੜੀ ਦਾਤ ਉਸ ਨੇ ਪਾਲੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਮਾਣ ਉਸ ਨੂੰ ਗਿਰਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਜਾਂ ਉੱਚੀ ਮੱਤ ਹੋਣ ਦਾ, ਜਾਂ ਸਾਡੇ ਉੱਚੇ ਅਸੂਲਾਂ ਦਾ ਮਾਣ ਗ਼ਲਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਗੁਰਮਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਮਾਣ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ "ਸਗਲ ਕੀ ਰੇਣੁਕਾ" ਬਣਨ ਲਈ ਰੀਝਦੇ ਹਾਂ।

ਸੰਤੋਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਦੁਆ ਵਿਚੋਂ ਉਪਜਿਆ ਹੋਇਆ ਧਰਮ ਤਿਸ਼ਨਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਥਿੜਕ ਜਾਵਾਂਗੇ ਪਰ ਜੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚੋਂ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਦੇ ਜਗੀਏ ਸੰਤੋਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈਏ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਮਨ ਸਥਿਰ ਰਹੇਗਾ। (ਪਰ ਮਾਣ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ।)

Functional sense (ਰਸਮ-ਰਿਵਾਜ) ਵਿਚ ਨਿਰਮਲ ਕਰਮ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਰੂਰਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੰਮ ਕਰੀਏ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਲਈ ਕਰੀਏ, ਨਾ ਕੇ ਚੰਗੇ ਬਣਨ ਲਈ ਜਾਂ ਦਿਖਾਵੇ ਲਈ ਜਾਂ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਅਹਿਸਾਨ ਕਰਨ ਲਈ। ਕੇਵਲ "ਸੇਵਾ" ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ।

ਸੇਵਾ

1. ਆਪਣੇ ਲਈ ਕਰਨੀ ਹੈ ।

੬੦.

2. ਦੇ ਬਦਲੇ ਕੋਈ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣੀ।
3. ਨਾਲ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਅਹਿਸਾਨ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਾਣਾ।
4. ਨਾਲ ਮਨ ਦੀ ਮੈਲ ਉਤਾਰਨੀ ਹੈ।
5. ਮਨ ਨੀਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਸਾਧਨ ਹੈ।
6. ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਸੁਕਰਗੁਜਾਰ ਹੋਣਾ।
7. ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਵੇਲੇ ਉਤਾਵਲੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ।
8. ਰਾਹੀਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ।

9. ਦਾ ਮਾਣ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ; ਸਗੋਂ ਕੋਈ ਤਾਰੀਫ ਕਰੇ ਤਾਂ ਫੌਰਨ ਉਸ ਤਾਰੀਫ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨੂੰ Transfer (ਬਦਲੀ) ਕਰ ਦੇਣਾ ਹੈ।

10. ਵਿਚ ਭੇਦ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣਾ। ਇਸ ਲਈ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ "ਅੰਤਰਿ ਗੁਰੁ ਆਰਾਧਣਾ ਜਿਹਵਾ ਜਪੁ ਗੁਰ ਨਾਉ ॥ ਨੇਤ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੇਖਣਾ ਸੁਵਣੀ ਸੁਨਣਾ ਗੁਰੁ ਨਾਉ।" ਦੇ ਭਾਵ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਰੀਝ, ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਅਨੁਭਵ, ਤੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਚਾਅ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਾਬਲ ਤੋਂ ਆਈ ਸੰਗਤ ਦੀ ਪਿਪਲੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਵੇਖਣਾ ਹੈ। ਪਰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਭੁੱਲ ਕੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਛਾਂ ਮਾਣ ਕੇ।

ਨਿਰਾਸ਼ੇ ਰਹਿਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਮਰਕੱਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਏ। ਸਾਡੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਦੁੱਖ ਭਰੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਆਸਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਰੇਤ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਗਿਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੱਚਾ ਨਾਮ ਸੱਚੇ ਭਰੋਸੇ ਦਾ Source (ਮੋਹਰਾ) ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮਨ ਵਿਚ ਕਰਮ ਕਰਕੇ ਮੰਨੀਏ।

Universality of Sikhism (ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਸਰਬ-ਸਾਝਾਪਨ) ਜਿਵੇਂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਨਹੀਂ। ਜਿਤਨੇ ਵੀ Attributes (ਗੁਣ) ਉਤੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ, Insist (ਅੜਨਾ) ਕਰਦੇ ਕਿ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਗੋਂ ਸਾਫ਼ ਜਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਬਣਕੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਚਮਕ ਉਠਦਾ ਹੈ। ਆਓ ਇਕ ਵੇਰ ਫੇਰ ਸਾਬਤ ਕਰੀਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ "ਨਿਮਰਤਾ" ਸਭ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸਾ ਤੋਂ ਨੀਵਾ ਰਹਿਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਮਾਲਕ, ਕਿਰਪਾ ਕਰ। ●

ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਡਾਇਰੀ

ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਸੰਸਥਾ (ਬਾਨੀ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਣੀ-ਮਾਤਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕਾਰਜ :—

ਬੇ-ਆਸਰਿਆ ਲਈ ਆਸਰਾ

983 ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬ੍ਰਾਂਚਾਂ ਵਿਚ ਸੁਚੱਜਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ :

(ੳ) ਮੁੱਖ ਬ੍ਰਾਂਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ :	ਮਾਤਾ ਮਹਿਤਾਬ ਕੌਰ ਵਾਰਡ, ਭਾਈ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਵਾਰਡ, ਪੰਡੋਰੀ ਵੜੋਚ :	—	570 ਮਰੀਜ਼
(ਅ) ਜਲੰਧਰ ਬ੍ਰਾਂਚ :	—	—	36 ਮਰੀਜ਼
(ੲ) ਸੰਗਰੂਰ ਬ੍ਰਾਂਚ :	—	—	195 ਮਰੀਜ਼
(ਸ) ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ ਬ੍ਰਾਂਚ :	—	—	33 ਮਰੀਜ਼
(ਹ) ਪਲਸੋਰਾ (ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ) ਬ੍ਰਾਂਚ :	—	—	41 ਮਰੀਜ਼
(ਕ) ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਬ੍ਰਾਂਚ :	—	—	108 ਮਰੀਜ਼
	ਕੁੱਲ	—	983 ਮਰੀਜ਼

ਇਲਾਜ ਸਹੂਲਤਾਂ

- (ੳ) ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਅਤੇ ਲੈਬਾਰਟਰੀ : ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਵਿਚ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਅਤੇ ਲੈਬਾਰਟਰੀ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਖਰਚ 40 ਲੱਖ ਰੁਪੈ ਹੈ ।
- (ਅ) ਸਹਾਇਕ ਸਟਾਫ਼ : ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗੀਆਂ ਅਤੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਲਈ ਟੈਕਨੀਕਲ ਸਟਾਫ਼ ਜਿਵੇਂ ਨਰਸਾਂ, ਫਾਰਮਾਸਿਸਟ, ਲੈਬਾਰਟਰੀ ਟੈਕਨੀਸ਼ਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ।
- (ੲ) ਖੂਨ-ਦਾਨ ਕੈਂਪ : ਦੁਰਘਟਨਾ ਗ੍ਰਸਤ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਤੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਖੂਨ ਦੀ ਕਮੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਸਾਲ ਭਗਤ ਜੀ ਦੀ ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਖੂਨ-ਦਾਨ ਕੈਂਪ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।
- (ਸ) ਟਰੋਮਾ ਵੈਨ ਅਤੇ ਐਂਬੂਲੈਂਸ : ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਡਾਕਟਰੀ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਟਰੋਮਾ ਵੈਨ, ਜੀ. ਟੀ. ਰੋਡ 'ਤੇ ਹੋਏ ਸੜਕ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਲਈ ਤੱਤਪਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ । ਸੰਸਥਾ ਦੀਆਂ ਐਂਬੂਲੈਂਸਾਂ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਜਾਣ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ।
- (ਹ) ਬਣਾਵਟੀ ਅੰਗ ਕੇਂਦਰ : ਲੋੜਵੰਦ ਅੰਗਹੀਣਾਂ ਲਈ ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ ਵਿਖੇ ਭਗਤ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਇਕ ਬਣਾਵਟੀ ਅੰਗ ਕੇਂਦਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅੰਗਹੀਣਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਵਟੀ ਅੰਗ ਮੁਫਤ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

ਨਵੰਬਰ 2003 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ 121 ਲੋੜਵੰਦ ਲਾਭ ਉਠਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

(ਕ) ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਥੀਏਟਰ : ਜਨਰਲ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਈ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਵਾਰਡ ਵਿਚ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਥੀਏਟਰ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਹੈ।

ਵਿੱਦਿਆ ਸੰਬੰਧੀ

ਗਰੀਬ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ :

- (ੳ) **ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲ, ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ** : ਇਸ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਝੁੱਗੀ ਝੋਂਪੜੀ ਵਾਲੇ 480 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਵਿੱਦਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਇਹ ਖਾਸ ਉਪਰਾਲਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੀਣੇ ਨਾ ਸਮਝਣ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵਿਚਰ ਸਕਣ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੇ ਵਰਦੀਆਂ ਮੁਫਤ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 47 ਬੱਚੇ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਵਿਚ ਪਲੇ ਹਨ।
- (ਅ) **ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲ, ਬੁੱਟਰ ਕਲਾਂ (ਕਾਦੀਆਂ)** : ਇਹ ਸਕੂਲ ਵੀ ਭਗਤ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਯੋਗ ਅਤੇ ਸੁਚੱਜੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ 285 ਬੱਚੇ ਵਿੱਦਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।
- (ੲ) **ਹੋਸਟਲ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ** : ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ ਵਿਖੇ ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਦੀਆਂ ਖੜ੍ਹਨ ਵਾਲੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਹੋਸਟਲ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਦੀ ਸੰਗਰੂਰ ਬ੍ਰਾਂਚ ਦੇ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵਿੱਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਬੱਚੀ ਆਰਕੀਟੈਕਟ ਐਸਿਸਟੈਂਟ ਦਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।
- (ਸ) **ਸਪੈਸ਼ਲ ਸਿੱਖਿਆ** : ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਦੇ 55 ਮੰਦ-ਬੁੱਧੀ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਮੁੱਖ ਬ੍ਰਾਂਚ ਵਿਚ 'ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਸਕੂਲ ਆਫ ਸਪੈਸ਼ਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ' ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
- (ਹ) **ਕਿੱਤਾਕਾਰੀ ਸਿੱਖਿਆ** : ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿੱਤਾਕਾਰੀ ਸਿੱਖਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਸਿਲਾਈ, ਕਢਾਈ, ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮ ਟਰੇਂਡ ਕਿੱਤਾਕਾਰੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ ਲਈ ਯੋਗ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ।
- (ਕ) **ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿੱਖਿਆ** : ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਾਣੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਤਿਆਹ : ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਵਿਚ ਪਲੇ ਨੌਜਵਾਨ ਲੜਕੀਆਂ ਤੇ ਲੜਕਿਆਂ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਤੇ ਯੋਗ ਵਰ ਲੱਭ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਹਸਥੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ 26 ਲੜਕੀਆਂ ਤੇ 2 ਲੜਕਿਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਰਜ

(ੳ) **ਰੁੱਖ ਲਾਉਣ :** ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਸੰਬੰਧੀ ਬੜੇ ਚਿੰਤਤ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮਾਰੂਥਲ ਬਣ ਰਹੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਭੂ-ਖੋਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਵੱਲ ਵੀ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਲ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਭਗਤ ਜੀ ਦੀ ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਰੁੱਖ ਲਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਢੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਰੁੱਖ ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ, ਸਮਸ਼ਾਨ ਘਾਟਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਨਤਕ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਲ 2003 ਵਿਚ 15,000 ਤੇ ਸਾਲ 2004 ਵਿਚ 14,000 ਰੁੱਖ ਲਗਾਏ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

(ਅ) **ਨਰਸਰੀ :—**ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਰੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ 'ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨਰਸਰੀ' ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਨਰਸਰੀ ਵਿਚ 30,000 ਰੁੱਖ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਮਿਥਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(ੲ) **ਪਾਣੀ ਦੀ ਸੰਭਾਲ :—**ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ ਦਾ ਬਰਸਾਤੀ ਪਾਣੀ ਮੁੜ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ (Water Harvesting) ਯੋਜਨਾ ਉਲੀਕੀ ਗਈ ਹੈ।

(ਸ) **ਬਿਜਲੀ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ :** ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਘੱਟ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਬਿਜਲੀ ਬਚਾਉਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਾਫਡਾਂ ਵਿਚ ਸੈਰ-ਉਡਾ-ਯੰਤਰ ਪਾਣੀ ਗਰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ।

ਸਮਾਜ-ਕਲਿਆਣ ਸੰਬੰਧੀ ਕੰਮ :—ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਵੱਲੋਂ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਤੇ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵੱਲ ਵੀ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

(ੳ) **ਜਾਗ੍ਰੂਤੀ :—**ਸਮਾਜਿਕ ਬੁਰਾਈਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਜਾਗ੍ਰੂਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਦਾ ਖਾਸ ਯੋਗਦਾਨ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਵਿਚ ਸਥਾਪਿਤ 'ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈੱਸ' ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਸਦਾਚਾਰਕ ਤੇ ਸਿਹਤ ਸੰਬੰਧੀ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਛਾਪ ਕੇ ਉਸਦੀ ਮੁਫਤ ਵੰਡਾਈ ਰਾਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਦੀ ਪ੍ਰੈੱਸ ਦਾ ਤੇ ਪਬਲੀਸਿਟੀ ਦਾ ਕੁੱਲ ਸਾਲਾਨਾ ਖਰਚ 35 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹੈ।

(ਅ) **ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ :** ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੜ੍ਹ, ਭੁਚਾਲ ਆਦਿ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ

ਮਦਦ ਦੇਣ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(ੲ) **ਟਰਾਈ ਸਾਈਕਲਾਂ ਦੀ ਵੰਡ :** ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਪੋਲੀਓ ਗ੍ਰਸਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋੜਵੰਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ 104 ਟਰਾਈ ਸਾਈਕਲ ਵੰਡੇ ਗਏ।

(ਸ) **ਲਾਵਾਰਸ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ :** ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਵੱਲੋਂ ਲਾਵਾਰਸ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਪੂਰੇ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਲ 2003 ਵਿਚ 131 ਤੇ ਸਾਲ 2004 ਵਿਚ 72 ਲਾਵਾਰਸ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(ਹ) **ਬਿਰਧਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ :** ਸੰਗਰੂਰ ਬ੍ਰਾਂਚ ਵਿਚ ਇਕ ਬਿਰਧ-ਘਰ ਮਾਰਚ 2003 ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਜਾਇਬ-ਘਰ : ਬਿਖਮ ਮਾਰਗ ਦਾ ਪਾਂਧੀ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨ ਘਾਲਣਾਵਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਅਜਾਇਬ-ਘਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਵਿਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਕੁਝ ਵੀਡੀਓ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 'ਇਕ ਮਿਸਾਲ', **Pingalwara Presentation** ਅਤੇ 'ਇਹ ਜਨਮ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਲੇਖੇ' ਆਦਿ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਫ਼ਿਲਮ '**Pingalwara Presentation**' ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਬਾਰਸੀਲੋਨਾ (ਸਪੇਨ) ਵਿਖੇ '**The Parliament of the World's Religions**' ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਭਗਤ ਜੀ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

5. **ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ :** ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ 8 ਕਿਲੋ-ਮੀਟਰ ਦੂਰੀ 'ਤੇ) ਵਿਖੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਉਲੀਕੇ ਗਏ ਹਨ :—

(ੳ) ਬਿਰਧਾਂ ਲਈ ਇਕ ਆਪਣਾ-ਘਰ ਉਸਾਰੀ ਅਧੀਨ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ 40 ਕਮਰੇ ਤੇ ਹੋਰ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

(ਅ) 300 ਮਰਦ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ 350 ਔਰਤ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵਾਰਡਾਂ ਉਸਾਰੀ ਅਧੀਨ ਹਨ।

(ੲ) ਭਗਤ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਇਕ ਸਥਾਈ ਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਅਜਾਇਬ-ਘਰ ਉਸਾਰੀ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਹਾਲ ਤੇ ਪੁਸਤਕਾਲਿਆ ਵੀ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

(ਸ) ਗੁੰਗੇ ਬੋਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਇਕ ਸਕੂਲ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਹੈ।

ਗਸ਼ਾਲਉ : ਪੰਡੋਰੀ ਵੜੇਚ ਬ੍ਰਾਂਚ ਵਿਖੇ ਗਊਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ 133 ਗਊਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਗਊਸ਼ਾਲਾ ਉਸਾਰੀ ਅਧੀਨ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੋਬਰ ਗੈਸ ਪਲਾਂਟ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹਿ ॥

ਡਾ: ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਪ੍ਰਧਾਨ
ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸੋਸਾਇਟੀ (ਰਜਿ:) ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼

- * ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮਿਆਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ ।
- * ਸਾਦਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰੋ ।
- * ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੁੱਖ ਲਗਾ ਕੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰੋ ।
- * ਖਾਦੀ ਦਾ ਕੱਪੜਾ ਪਹਿਨ ਕੇ ਬੇ-ਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰੋ ।
- * ਸਾਦਾ ਖਾਣਾ, ਸਾਦਾ ਪਾਉਣਾ ਤੇ ਸਾਦਗੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਅਨੰਦ ਹੀ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ।
- * ਡੀਜ਼ਲ ਤੇ ਪੈਟਰੋਲ ਦੀ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ ਤੇ ਵਧ ਰਹੀ ਆਬਾਦੀ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸੰਜਮ-ਮਈ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰੋ ।
- * ਰੋ ਰਹੇ ਹਵਾ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਮਾਤਾ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਸੁਣੋ । ਰੁੱਖ ਲਾਉਣੇ ਨਾ ਭੁੱਲੋ, ਰੁੱਖ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹਨ ।
- * ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਹਰ ਇਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇਕ ਰੁੱਖ ਜ਼ਰੂਰ ਲਗਾ ਕੇ ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰੇ ।
- * ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਦਇਆਮਈ ਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦਿਆਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ।

—ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ

ਸਾਵਧਾਨ ! ਸਾਵਧਾਨ !! ਸਾਵਧਾਨ !!!

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਰ ਸਾਲ ਦਸ ਲੱਖ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਹੈਕਟੇਅਰ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਜੰਗਲਾਂ ਦਾ ਰਕਬਾ ਘਟਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਐਡੇ ਵੱਡੇ ਰਕਬੇ ਦੀ ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਕਟਾਈ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਰੋਕ ਨਾ ਪਾਈ ਗਈ ਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਦਾ ਰਕਬਾ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਸੰਨ 2010 ਤੱਕ ਰੇਤ ਦਾ ਮਾਰੂਥਲ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ। ਧਰਤੀ ਰੇਤ ਦਾ ਮਾਰੂਥਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤਾਂ ਹੀ ਬਚ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਮੈਦਾਨੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ 100 ਵਿਚੋਂ 21 ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਅਤੇ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ 100 ਵਿਚੋਂ 66 ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਜੰਗਲ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹੋਣ। 1930 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਤੀਜਾ ਹਿੱਸਾ ਜੰਗਲਾਂ ਨਾਲ ਕੱਜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। 1951 ਵਿਚ ਉਸ ਰਕਬੇ ਵਿਚ 100 ਵਿਚੋਂ 23 ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਜੰਗਲ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ। ਪਰ 1989 ਵਿਚ ਜੰਗਲਾਂ ਦਾ ਇਹ ਰਕਬਾ ਘਟ ਕੇ 100 ਵਿਚੋਂ 10 ਹਿੱਸੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਹੋ ਰਹੀ ਕਟਾਈ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਨਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਰੁੱਖ ਲਾ ਕੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਉਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਨਾ ਕੱਜਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸੌਕੇ ਆਉਣਗੇ, ਕਾਲ ਆਉਣਗੇ, ਧਰਤੀ ਖੁਰੇਗੀ ਤੇ ਰੇਤ ਦਾ ਮਾਰੂਥਲ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ।

—ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ

ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਮਹੀਨੇ ਭਰ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

ਲੰਗਰ ਦਾ ਖਰਚ	—	5,25,000 ਰੁਪਏ
ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਖਰਚ	—	3,25,000 ਰੁਪਏ
ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਖਰਚ	—	1,50,000 ਰੁਪਏ
ਤਨਖਾਹਾਂ ਦਾ ਖਰਚ	—	10,00,000 ਰੁਪਏ
ਦੁੱਧ ਅਤੇ ਦਹੀਂ ਦਾ ਖਰਚ	—	3,00,000 ਰੁਪਏ
ਸਫ਼ਾਈ ਅਤੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਧੁਲਾਈ		
ਆਦਿ ਦਾ ਖਰਚ	—	1,00,000 ਰੁਪਏ
ਬਿਲਡਿੰਗ ਮੁਰੰਮਤ ਅਤੇ ਨਵ-ਨਿਰਮਾਣ	—	1,50,000 ਰੁਪਏ
ਸੁਫ਼ਤ ਵਿੱਦਿਆ	—	2,00,000 ਰੁਪਏ

ਅਪੀਲ

ਸੰਗਤਾਂ, ਦਾਨੀ ਸੱਜਣਾਂ ਅਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਵਾ ਵਿਚ ਬਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਸੇਵਾ ਹਿੱਤ ਆਰੰਭੇ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ। ਸੰਗਤਾਂ ਆਪ ਵੀ ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਦਾਨ, ਨਗਦੀ ਜਾਂ ਜਿਣਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਜੇਜਣ ਅਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਣ।

ਦਾਨ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਦੇ ਰੀਸੈਪਸ਼ਨ ਕਾਉਂਟਰ 'ਤੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫੰਡ ਕੁਲੈਕਟਰਾਂ, ਮਨੀਆਰਡਰ, ਕਰਾਸਡ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਜਾਂ ਚੈੱਕ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸੋਸਾਇਟੀ (ਰਜਿ:) ਤਹਿਸੀਲਪੁਰਾ, ਜੀ. ਟੀ. ਰੋਡ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਨਾਂ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਜੀ।

ਪ੍ਰਾਰਥਕ :

ਡਾ: ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ,

ਪ੍ਰਧਾਨ,

ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸੋਸਾਇਟੀ (ਰਜਿ:)

ਤਹਿਸੀਲਪੁਰਾ, ਜੀ. ਟੀ. ਰੋਡ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

—ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਹੋਏ ਦਾਨ ਉੱਪਰ ਸੈਕਸ਼ਨ 80 G ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 1961 ਅਧੀਨ ਟੈਕਸ ਦੀ ਛੋਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ।

—The Donations made to Pingalwara are exempt from Income Tax under section 80 G of I. T. Act. 1961.

੬੮,

ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਦੀਆਂ ਬ੍ਰਾਂਚਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਸੰਸਥਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸੰਨ 1947 ਤੋਂ ਭੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਬੀਮਾਰਾਂ, ਅਪਾਹਿਜਾਂ, ਲਾਵਾਰਸਾਂ, ਪਾਗਲ ਬੱਚਿਆਂ, ਮਰਦਾਂ, ਇਸਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਅੰਗਹੀਣਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ ਦਾਨੀ ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰੰਤਰ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੰਸਥਾ ਦੀਆਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :—

(ੳ) ਸ੍ਰੀ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬ੍ਰਾਂਚ : ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ
ਟੈਲੀਫੋਨ : 01859-222798

ਬ੍ਰਾਂਚ ਇੰਚਾਰਜ : ਬੀਬੀ ਬਲਜਿੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ

(ਅ) ਪੰਡੋਰੀ ਵੜੈਚ ਬ੍ਰਾਂਚ(ਮਜੀਠਾ ਰੋਡ) : ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ 8 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ
ਟੈਲੀਫੋਨ : 0183-2573564

ਬ੍ਰਾਂਚ ਇੰਚਾਰਜ : ਸ੍ਰ. ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਥੇ ਇਕ ਗਊਸ਼ਾਲਾ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ 100 ਦੇ ਕਰੀਬ ਗਊਆਂ, ਵੱਡੇ ਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਹਨ।

(ੲ) ਜਲੰਧਰ ਬ੍ਰਾਂਚ : ਮਕਦੂਮਪੁਰਾ, ਧੋਬੀ ਮੁਹੱਲਾ (ਇਨਕਮਟੈਕਸ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ)
ਟੈਲੀਫੋਨ : 0181-2238947

(ਸ) ਪਲਸੋਰਾ (ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ) ਬ੍ਰਾਂਚ :
ਟੈਲੀਫੋਨ : 0172-2697625

ਸ੍ਰੀ ਪੀ. ਸੀ. ਜੈਨ, ਮੈਂਬਰ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸੋਸਾਇਟੀ

ਟੈਲੀਫੋਨ : 0172-2693850

(ਹ) ਸੰਗਰੂਰ ਬ੍ਰਾਂਚ : (ਧੁਰੀ ਰੋਡ 'ਤੇ ਸੰਗਰੂਰ ਤੋਂ 3 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ)

ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਤੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਕ ਸ੍ਰ. ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ

ਟੈਲੀਫੋਨ : 0167-2250618

ਬ੍ਰਾਂਚ ਇੰਚਾਰਜ : ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ

(ਕ) ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ ਬ੍ਰਾਂਚ : (ਜੀ.ਟੀ. ਰੋਡ ਉਪਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ 8 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ)

ਬ੍ਰਾਂਚ ਇੰਚਾਰਜ : ਸ੍ਰ. ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਟੈਲੀਫੋਨ : 0183-2470247

ਸਮੂਹ ਬ੍ਰਾਂਚਾਂ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਰੋਗੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ
ਦਸੰਬਰ 2004 ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :—

ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗੀ	—	323	ਏਡਜ਼ ਵਾਲੇ	—	04
ਅਧਰੰਗ, ਪੋਲੀਓ	—	80	ਮਿਰਗੀ ਦੇ ਰੋਗੀ	—	92
ਮੰਦ ਬੁੱਧੀ	—	167	ਕੈਂਸਰ ਵਾਲੇ	—	02
ਗੂੰਗੇ ਬੋਲੇ	—	56	ਸ਼ੂਗਰ ਵਾਲੇ	—	06
ਬਿਰਧ	—	126	ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ	—	64
ਜਖਮੀ	—	19	ਛੱਡੇ ਗਏ ਬੱਚੇ	—	3
ਟੀ. ਬੀ. ਵਾਲੇ	—	13	ਠੀਕ ਹੋ ਗਏ	—	12
ਨੇਤਰਹੀਣ	—	16			
					ਕੁੱਲ ਮਰੀਜ਼ — 983

ਅਪੀਲ

ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਖਰਚ ਪੈਣੇ ਦੇ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੈ। ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਸੇਵਾ ਦੇ ਕੁੰਭ ਨੂੰ ਬੜੇ ਬਿਖਮ ਪੈਂਡਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਾਇਆ ਹੋਇਆਂ ਆਪਣੀ 88 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਤ, ਮਜ਼੍ਹਬ, ਰੰਗ ਤੇ ਨਸਲ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਸਾਝੀਵਾਲਤਾ ਦੇ ਅਕੀਦੇ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਨਿਭਾਇਆ। ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਈ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਹਿੱਤ ਜਿੱਥੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪ੍ਰਾਣੀ-ਮਾਤਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਅਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਤੇ ਆਬਾਦੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ, ਰੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਉਣ, ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੇ ਖਤਰਿਆਂ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂੰ ਕਰਾਉਣ ਸੰਬੰਧੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ, ਕਿਤਾਬਚਿਆਂ ਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਮੁਫਤ ਵੰਡਾਈ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਪੂਰਨਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਬਿਨੈ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ ਤੇ ਇਲਾਜ ਹਿੱਤ ਰਹਿ ਰਹੇ ਲਾਵਾਰਸ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਾਇਆ ਦੇ ਗੱਫੇ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਨਾਉਂ ਭੇਜਣ ਤੇ ਭਿਜਵਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰਨ।

ਬਿਨੈਕਾਰ :

ਡਾ: ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ

ਪ੍ਰਧਾਨ,

ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸੋਸਾਇਟੀ (ਰਜਿ:) ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

ਟੈਲੀਫੋਨ ; 2584586, 2584713 ਫੈਕਸ ; 2584586